

Somoskői Marietta

Egy barokk tematikus út kialakításának lehetőségei
Északnyugat-Dunántúlon

Lezárás dátuma: 2012.12.28.

Tartalomjegyzék

1. Bevezetés: Témaválasztásom indoklása.....	3
1.1.Miért pont az Északnyugat-Dunántúl?	4
1.2.Az Esterházyak hazánkban	5
2. Miért lenne fontos egy tematikus út létrehozása?	6
3. Az út tervezési fázisában...	
3.1.Keresletelemzés	8
3.2.Versenytárselemzés	9
4. Az alapítás és fenntartás feltételei	
4.1.Pénzügyi, személyi és szervezeti feltételek	11
4.2.A működés feltételei	
4.2.1. Turisztikai infrastruktúra	12
4.2.2. Attrakciók	13
4.2.3. Marketingtevékenység.....	14
5. Saját kutatásom.....	16
6. A Pannon Barokk Út állomásai	24
7. Összegzés	30
Irodalomjegyzék.....	32
Mellékletek	34

1. Bevezetés: Témaválasztásom indoklása

„A képzelet az alkotás kezdete. Elképzeljük, amire vágyunk, azt akarjunk, amit elképzelünk, s végül megalkotjuk, amit akarunk.”

George Bernard Shaw, író, drámaíró

A Tudományos Diákköri Konferenciára készített előadásom témája megegyezik a szakdolgozatommal, melynek címe: Egy barokk tematikus út kialakításának lehetőségei Északnyugat-Dunántúlon. Témaválasztásomban mérvadó volt, hogy napjainkban a turizmus egyik trendjének számít a tematikus utakon való részvétel, mivel az a turisták, azaz a keresleti oldal és a működtetők, azaz a kínálati oldal számára is hasznos. A látogató ugyanis úgy érzi, hogy nem „tömegterméket” vásárolt, hanem egy egyedi szervezésű útra fizetett elő. A szolgáltatók pedig egyéni, csak rájuk és térségükre jellemző attrakciókat mutathatnak be (Bokányiné 2007).

Hazánk, Magyarország különösen gazdag a kulturális- és örökségturizmus bázisát adó emlékekben pl.: kastélyok, kúriák, templomok, történelmi városközpontok, múzeumok stb., ezért úgy gondoltam, hogy erre a területre szervezem meg az utamat.

Kedvenc stíluskorszakom a XVII-XVIII. században tért hódító barokk, mely monumentalitásával és túldíszítettségével képes volt arra, hogy időtlen, a mai napig is káprázatos műremekeket hozott létre, melyek az emberi alkotószellem nagyságát dicsérik.

Hazai műemlékeink jelentős hányada ebből a korszakból származik, ezért alapos megvilágításuk különösen fontos, hiszen ezáltal közelebb kerülhetünk nemzeti múltunk megértéséhez, megismeréséhez is!

1.1. Miért pont az Északnyugat-Dunántúl?

Ha Magyarország barokk stílusú műemlékeit kell számba vennünk az egyes régiók kínálata alapján, akkor úgy gondolom, hogy három nagy egységet tudunk elkülöníteni az országban.

Az első Észak-Magyarországon Eger és szűkebb vonzáskörzete lehetne gyönyörű barokk belvárosával és ehhez a stíluskorszakhoz kapcsolódó nevezetességeivel pl.: az egyházi emlékek közül: Minorita templom, Ciszterek temploma, Ferences templom, Bazilika, a világi alkotások pedig pl.: Plitzner-Buday- ház, Hagen- ház, Fazola-Eősz- ház. Láthatjuk tehát, hogy Eger méltán érdemelte ki az „Európa barokk gyöngyszeme” címet.¹ A határokon átívelő kapcsolatok tekintetében érdemes lenne Eger bemutatását kombinálni akár a szlovákai Kassával, valamint az egykori történelmi Magyarország egyik legfontosabb barokk együttesével: a jászói premontrei prépostsággal.

A második barokk műemlékekben kiemelten gazdag vidékünk Budapest és a Közép-Duna- vidék turisztikai régió, ugyanis fővárosunk számos emléke mellett, mint például Királyi Palota, Szentháromság-szobor, Szent Anna templom, Egyetemi templom- még azzal is büszkélkedhet, hogy környezetében egy úgynevezett „barokk kastélygyűrű” helyezkedik el, melynek részét képzik az alábbi műemlékek: Gödöllő- Grassalkovich-kastély, Pécel- Ráday-kastély, Nagytétény- Száraz-Rudnyánszky-kastély, Acsa-Újlak- Prónay-Patay-kastély, Aszód- Podmaniczky-kastély, Óbuda-Zichy-kastély, Hatvan- Grassalkovich-kastély.²

Hazánk harmadik nagy barokk egysége természetesen az ország nyugati részét, azaz a Dunántúlt érinti, mely a leggazdagabb barokk műemlékekben. A teljesség igénye nélkül sorolnám fel az alábbi kisebb-nagyobb településeket: Győr, Sopron, Mosonmagyaróvár, Pannonhalma, Nagycenk, Fertőd, Csorna, Szombathely, Szentgotthárd, illetve az egykori magyar, a trianoni békeszerződés idején elcsatolt területek is számos barokk nevezetességgel bírnak, pl.: Ausztriában Fraknó, Kismarton, Szlovákiában Pozsony és környékén: Sasvár, Cseklész, Magyarbél stb

Összességében a mai Magyarország északnyugati része bővelkedik a legtöbb barokk műemlékben, mely elsősorban az Esterházy-család tevékenységével hozható összefüggésbe, akik Kelet-Magyarországtól Nyugat-Magyarorszáig rendelkeztek birtokokkal, sőt egyes kastélyaik a ma Ausztriához tartozó területeken találhatók (Filip 2009).

¹ <http://www.egerpanorama.hu/eger/>

² <http://www.sulinet.hu/tovabbtan/felveteli/2001/19het/muvtori/muvtori19.html>

1.2. Az Esterházyak hazánkban

Véleményem szerint nagyon fontos a család történetének áttekintése, hiszen olyan gazdag repertoárral bővítették hazánk barokk kínálatát, mely egyedülálló lehetőségeket hordoz a turisztikai hasznosítás terén.

Az Esterházy- család, mely a XVIII. századra a Habsburg Birodalom legfontosabb dinasztiájává nőtte ki magát, az ország északkeleti részétől a nyugati területekig tett szert birtokaira, melyek egy része ma a trianoni békeszerződés következtében Ausztriában található (Filip 2009).

Esterházy Miklós gróf³ volt az, akinek a hatalmas vagyoni gyarapodás tulajdonítható, ám fia, Esterházy Pál⁴ már a kultúra nagy művelőjének és pártfogójának számított. Legnagyobb érdemeiként tartjuk számon a kismartoni kastély építését, illetve az ottani zenekar szervezését, melynek a híres zeneszerző, Joseph Haydn a másodkarmestere lett.

A család fénykora mégis Esterházy „Fényes, Pompakedvelő” Miklós⁵ idejében következett be, melyet jól példáz a fertődi „Magyar Versailles” építése, mely a hazai barokk kiemelkedő alkotása, valamint az itteni művészeti élet kiteljesedése.

A lecsengés Esterházy Miklós fia, Antal és unokája, II. Miklós eladósodásával veszi kezdetét, ugyanis a gazdag udvartartást már képtelenek voltak fenntartani. A II. világháború után a birtokokat elkobozzák, melyek később a szovjetek és a magyar kommunista párt kezébe kerülnek. A megmaradt burgenlandi területek 1994-től az Esterházy Privatstiftung gondozásában vannak (Filip 2009)

Az Esterházy- ősök galériáját ma Frankó-várában tekinthetjük meg, azonban még így sem alkothatunk egységes képet a család szerteágazó történetéről. Ami biztos, hogy nagy hatást gyakoroltak hazánk és régióink kulturális életére művészetpártoló tevékenységük által.

³ Esterházy Miklós (1582-1645): báró,nádor, 1626-ban II. Ferdinánd király grófi rangra emelte. (Filip 2009)

⁴ Esterházy Pál (1635-1713) : Sopron vármegye helytartója, királyi tanácsos, I. Lipót intézője, nádor, 1687-ben hercegi rangot kapott. (Filip 2009)

⁵ Esterházy Miklós (1714-1790): Sopron vármegye főispánja, nemesi testőrség kapitánya (Filip 2009)

2. Miért lenne fontos egy tematikus út létrehozása?

Útvonalamat elsősorban azért tervezem, mert véleményem szerint országosan, de kiemelten a mi régiókban a barokk stíluskorszak olyan sokszínű és értékes örökséget hagyott hátra, melynek nem szabad „elaprózódnia”, hanem a turistáknak úgy kell megtekinteniük ezeket, hogy az egységben, azaz komplex programcsomagok formájában tűnjön fel előttük.

Egy megfelelően létrehozott és működtetett út pedig számos előnyt hordoz magában. Először is hozzájárulna az egész Magyarországot érintő turisztikai gondok megoldásához, melyek a szezonális/nyár/ és a kereslet térbeli koncentrációja/ pl. Budapest, Balaton/ erednek. Egy tematikus utat viszont évszakoktól függetlenül is lehet látogatni, a turisták pedig annak érdekében, hogy végig tudják járni azt, hosszabb ideig fognak tartózkodni a meglátogatott régióban, mely hozzájárul majd a vendégéjszakaszám növekedéséhez. (Rátz és Puczkó 2002)

További pozitívum lenne, hogy az útra felfűzött nagyobb /pl. Győr, Sopron/ és kisebb települések /pl.: Fertőd, Nagycenk/ együttműködése, egymás kölcsönös támogatása nagymértékben javulhatna, ugyanakkor külföldi települések bevonásával az osztrák-magyar kooperáció is erősödhetne.

Az út, mint új, bemutatásra való turisztikai termék a nagyobb, kedveltebb települések esetében a turizmus „túlszűfoltosságát” csökkentené, azaz annak egyenletes eloszlását segítené elő (Rátz és Puczkó 2002). A kevésbé keresett és népszerű, kis túlzással periférikus települések egy ilyen projekt szerepet játszana felzárkózásukban, fejlődésükben.⁶

Tágabb értelemben egy kulturális útvonal kiépítése magának a kulturális és turisztikai szektornak az összehangolt tevékenységében is lényeges szerepet kap. Pl.: a fertői Tourinform Iroda és az Esterházy-kastély üzemeltetője (Rátz és Puczkó 2002).

A szegmensek tekintetében is változás állhatna be, hiszen a kulturális- vagy vallási turizmus hagyományos célcsoportjai mellett- melyek a középkorú, közép- vagy felsőfokú végzettségű, átlagos vagy átlag feletti jövedelemmel rendelkezőket jelentik⁷- a térség valamennyi szegmensét megcélozhatnánk, beleértve az öko- vagy termálturizmusban résztvevőket is, függetlenül életkortól, nemtől vagy végzettségtől.

⁶ Dr. Bokányiné Boda Gyöngyi: Kulturális turizmus ppt-előadása /2007/
<http://cdn1.itworx.hu/cgi-bin/itworx/download.cgi?vid=55&uid=-1&dokid=28>

⁷ Magyar Turizmus Zrt. Kutatási Csoport. A magyar lakosság kulturális turizmussal kapcsolatos ismeretei, attitűdjei és utazási szokásai. In: *Turizmus Bulletin*, 2008. XII. évf. 3. sz.

Mégpedig azért, mert úgy állítanám össze a kínálandó kulturális turisztikai csomagot, hogy az a számukra legkedvezőbb ajánlatokat tartalmazza, azaz az ismeretszerzés, szórakozás és kikapcsolódás arányos kombinációját!⁸

Egy út létrehozásában és működtetésében elengedhetetlen a humán erőforrások megléte, akik megfelelő kompetenciával és idegennyelv-tudással rendelkeznek. Amennyiben ez rendelkezésre áll, az projekt sok új munkahelyet teremthet, ezáltal hozzájárulhat az életkörülmények javulásához, de ami ennél is fontosabb, hogy a résztvevő turisztikai szakembereknek, illetve a térség helyi lakosságának identitástudatát, azaz egy nemzethez való tartozását erősítené (Rátz és Puczkó 2002).

Az út fenntartása során olyan turisztikai erőforrásokat is felhasználhatunk pl.: termálvízkincs, néphagyományok, melyek eddig turisztikai szempontból kiaknázatlanok voltak. Ám itt említeném meg, hogy ezen erőforrások, tágabb értelemben környezetünk és természeti, kulturális, társadalmi értékeink védelmét a növekvő turistaforgalom ártó hatásaival szemben, a jövő generációi számára való megóvását mindenképpen előtérbe kell helyeznünk az egész turizmusban, így a kulturális utak vonatkozásában is (Rátz és Puczkó 2002)!

Végző soron, pedig a tematikus utakon való részvétel napjaink egyik turisztikai trendjének számít, mely szerepet is tovább lehetne erősíteni egy újonnan kialakításra kerülő útvonal által.⁹

Tehát úgy hiszem, hogy egy megfelelő témaválasztással, komplex turisztikai csomagok kínálatával, ezek a fogyasztóhoz való hatékony eljuttatásával olyan tematikus utakat lehet kiépíteni, melyek nemcsak regionális, országos, de akár nemzetközi ismertséget is kivívhatnak maguknak!

8

⁹ <http://cdn1.itworx.hu/cgi-bin/itworx/download.cgi?vid=55&uid=-1&dokid=28>.

3. Az út tervezési fázisában...

3.1. Keresletelemzés

Mielőtt hozzáfognánk egy tematikus út kiépítéséhez, fontos lépés, hogy megvizsgáljuk azt, hogy volna-e egyáltalán kereslet magára a kulturális attrakcióra, tehát a kultúra mennyiben képes motiválni a hazai és a külföldi turistákat többnapos, belföldi utazásaik során. Ennek érdekében tanulmányoztam a „Turizmus Magyarországon 2011” című, mely lehetőséget nyújt arra, hogy összehasonlítsuk a bel- és külföldi utazók fő motivációit 1-3, illetve 4 vagy több éjszakára érkező vendégek esetében is.¹⁰

Megállapíthatjuk, hogy a belföldi utazók esetében a városlátogatás motivációja a 6. helyen áll: az 1-3 éjszakára érkezőknél 1,6%, míg a 4 vagy több éjszakát eltöltőknél már csak 1%-kal jelenik meg. Jelentős különbségek tapasztalhatóak azonban a külföldi turisták esetében. Ugyanis a hazánkba érkező külföldi vendégek 2. legfontosabb motivációja a városlátogatás 17,3% és 15,4%-os arányokkal a rokonok, barátok, ismerősök meglátogatása után.¹¹ Tehát a külföldi utazók számára jelentős mértékben fontosabb a kulturális turizmusban való részvétel, mint a hazai lakosság számára.

Ezután megvizsgáltam, hogy általánosságban milyenek a magyar lakosság kultúráról alkotott ismeretei, véleményei, illetve ahhoz való hozzáállása.

2006 óta a Magyar Turizmus Zrt. minden évet egy adott téma köré szervez, így 2009- a kultúra éve volt. A rendezvénysorozat előtt és után is készültek felmérések, melyek a magyar lakosság kultúrához való hozzáállását vizsgálták.¹²

A Magyar Turizmus Zrt. számára a Kulturális Turizmus Éve előtti felmérése során bebizonyosodott, hogy a magyar lakosság általános hozzáállása a kultúrához alapvetően pozitív, ám a személyes attitűdök kissé kevésbé kedvezőek, melynek oka lehet például az erre irányuló ismeretek hiánya.

A programsorozatot követő kutatások sokkal pozitívabb eredményeket hoztak, ugyanis a magyarok 61,7%-a vett részt belföldi utazáson, melyből 53,3% végzett kulturális tevékenységet útja során. A kampányról a megkérdezettek több mint fele, tehát 55,2%-a hallott és hatására 43%-uk kedvezőbben ítéli meg Magyarországot

¹⁰ <http://neta.itthon.hu/szakmai-oldalak/letoltesek/turizmus-magyarorszag>

¹¹ lásd. 1-2. sz. melléklet

¹² Magyar Turizmus Zrt. Kutatási Csoport. A magyar lakosság kulturális turizmussal kapcsolatos ismeretei, attitűdjei és utazási szokásai. In: *Turizmus Bulletin*, 2008. XII. évf. 3. sz.

kulturális turisztikai kínálatát. A legkedvezőbb, hogy 13,5%-uk a programsorozat előtt negatívan ítélte meg hazánk kulturális vonzerőit (Sulyok és Polgár 2010).¹³

Az alábbi kutatásokból az derült ki számomra, hogy a hazai lakosság fontosnak tartja magyar kultúrát, azonban tájékozottságuk és érdeklődésük igazán a tematikus év figyelemfelkeltő kampányának a hatására fokozódott, melyből pedig az következik, hogy egy ehhez hasonló programsorozat ismételten növelhetné a kulturális turizmus népszerűségét, akár a magyar, akár pedig a külföldi látogatók vonatkozásában.

3.2.Versenyhárselermzés

Most pedig szeretném feltárni az eddig létrejött európai kulturális útvonalak népszerűségét, hiszen ezen utak- mivel szerepelnek közöttük barokk utak is- potenciális versenyhársak lehetnek az általam megtervezésre kerülő barokk tematikus út számára.

Mivel az európai turizmusban résztvevők 40%-a kulturális céllal érkezik, így az Európai Unió nagy hangsúlyt fektet a kulturális turizmusra, azon belül pedig a tematikus utakra, mivel közöttük még sok kihasználatlan turisztikai potenciál hordozója.

Az első fontos állomás az európai tematikus utak történetében 1987-re tehető, amikor az Európa Tanács meghirdette az Európa Kulturális Utak programját és létrejött a Santiago de Compostelába vezető zarándokút. Napjainkra már 29 nemzetközi tematikus útvonal terve született meg, melyek különböző településeket kapcsolnak össze, azzal a céllal, hogy világsszerte Európát egységesen tudják bemutatni, mint turisztikai célterületet.¹⁴

Az eddig létrejött utakat a Kulturális Útvonalak Európai Intézete által meghatározott 27 fő témába sorolhatjuk be, melyek kapcsolódhatnak történelmi korszakokhoz, művészeti irányzatokhoz, ismert történelmi személyekhez, hogy csak néhányat említsek a számos téma közül.

Az elmúlt években folyamatosan bővült az utak listája, melyek közül most néhány felvételt nyert utat szeretnék ismertetni. A zárójelben a listára kerülés időpontja látható, illetve a Fő kulturális útvonallá való választás ideje.¹⁵

- Szent Jakab út / 1987. október, 2004 júniusa óta Fő kulturális útvonal/
- A Barokk /1988/

¹³ lásd. 3. sz. melléklet

¹⁴ http://ec.europa.eu/enterprise/sectors/tourism/cultural-routes/index_en.htm

¹⁵ http://kulturalisutvonalak.blogter.hu/262034/europai_kulturalis_utvonalak_listaja_2006_ig

- A ciszterciek útvonala /1990/
- Hanzavárosok, utak és emlékek /1992, 2004 decembere óta Fő kulturális útvonal/
- Európai zsidó örökség / 2004. május, 2005 decembere óta Fő kulturális útvonal/
- Transromanica- A román stílus útja /2007/
- A történelmi fürdővárosok európai útja /2010/ ¹⁶

Ma számos Európai ország rendelkezik kiépített és sikeresen működő barokk utakkal, például: Franciaország¹⁷, Szlovénia¹⁸ vagy épp Németország¹⁹, melyek olyan sokszínű barokk látnivalókkal rendelkeznek, amiért véleményem szerint versenytársai lehetnének egy hazai barokk útnak.

A délnémet barokk utat kiemelve elmondanám, hogy egy kiválóan kiépített útról van szó. Jól illusztrált honlapján először is általános ismertető olvasható a barokk stílusról, majd megjelenik a négy útvonaljavaslat, melyek más-más karakterrel rendelkeznek és remekül kombinálják a kulturális turizmust a természetjárással, kerékpározással vagy épp a vízi turizmussal a Duna és Bodensee közelsége által. Lehetőségünk van valamennyi desztináció megismerésére a részletes leírások által, de útikalauzok rendelésére is az interneten keresztül, melyek a tematikus út és közvetlen környezete turisztikai szempontú vonzerőit, potenciálját tárják fel.²⁰

Most pedig szeretném azokat a tematikus utakat számba venni, melyek Magyarországon belül jelenthetnek konkurenciát számomra.

Napjainkra a hazánkon áthaladó utak között a Szent Márton kulturális útvonalnak jut a leghangsúlyosabb szerep, mivel a szent kultuszának turisztikai szempontú kibontása napjainkra felerősödött.²¹ Ennek eredményeképpen 4 útvonal kialakítására történt kezdeményezés, melyek közül kettő tervezett barokk utam részét képező településeket is érint, például: ²²

¹⁶ http://www.coe.int/t/dg4/cultureheritage/culture/routes/default_en.asp

¹⁷ <http://www.france-voyage.com/travel-guide/baroque-trail-701.htm>

¹⁸ http://www.culture-routes.lu/php/fo_index.php?lng=en&dest=bd_pa_det&id=00000126

¹⁹ <http://www.oberschwaebische-barockstrasse.de/>

²⁰ www.oberschwaebische-barockstrasse.de [2012.10.11.]

²¹ http://www.bdmk.hu/Vas_Varmegye_FCCC/Kulturalis_utak/Leirasok/02_Szent_Marton_ut.htm

²² http://ec.europa.eu/enterprise/sectors/tourism/cultural-routes/index_en.htm

- Szombathely-Söpte- Gyöngyösfalu- Kőszegdoroszló- Ólmod- Und- Kópháza- Sopron- Kismarton

Ez eddig említett tematikus utak mellett a Kárpát-medencében számos olyan kulturális útvonal van, mely hazánk részét is képi. Ezek a teljesség igénye nélkül:²³

- a Mária út, mely az ausztriai Máriazellt és a romániai Csíksomlyót köti össze, hazai állomása pedig Máriapócs
- a Sisi út, melynek kiemelt települési szakaszai Magyarországon: Herend, valamint Gödöllő
- a Palóc út, mely hazánk északi részén található
- a Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei Pálinkaút
- a Gótikus út, mely Szlovákia és hazánkban Borsod-Abaúj-Zemplén megyét kapcsolja össze egymással

Úgy vélem, hogy az előbbieken említett utak közül számos jól ismert út van, mely kérdőíves felmérésekből is kiderült és sokak különösen népszerűek, ezért nem lesz könnyű feladat egy teljesen új tematikus úttal megjelenünk a hazai piacon.

4. Az alapítás és fenntartás feltételei

4.1. Pénzügyi, szervezeti és személyi feltételek

Általánosságban egy kulturális út megalapításához központi vagy regionális források igénybevétele valósul meg. A későbbiekben a kialakítás költségeit települési vagy regionális turisztikai szervezetek állítják elő. Ugyanakkor az út működtetéséhez folyamatos források bevonására van szükség (Rátz és Puczkó 2002), melyre lehetőséget kínál a hazai vagy európai uniós pályázatokon való részvétel is, melyek sikeressége esetén az adott régió szintén fontos anyagi támogatásban részesülhet. A hazai pályázatok közül a Széchenyi Terv Vidékfejlesztési pályázata, vagy az EU számos pályázata közül a Nyugat-Dunántúli Operatív Programot érdemes tanulmányozni.²⁴

A tematikus út projekt létrehozásában számos szervezet vesz részt, melyek különböző módon- szorosan vagy kevésbé- érdekeltek az adott témában és eltérő feladatokat látnak el, de mivel egy egységes hálózat részét képezik, mindannyiuk

²³ http://www.turizmusonline.hu/cikk/tematikus_utak_magyarorszagon

²⁴ <http://www.nfu.hu/content/1388>
<http://www.palyazatihirek.eu/palyazatok>

jövedelmező hozzájárulása elengedhetetlen. Kiemelt fontossággal bír a kulturális és turisztikai szektorok összehangolt működése.

Összességében az út megfelelő működéséhez és fenntartásához e szervek összehangolt munkájára, együttműködésére van szükség, amelynek egyik legfontosabb alapfeltétele a folyamatos és hatékony kommunikáció folytatása, az egyes szervek érdekképvisellete és érdekérvényesítése alapján mindenki számára elfogadható megoldások keresése, ez alapján programok kidolgozása, megvalósítása, valamint ennek felügyelete.

Fontos még, hogy ezek a szervek tudjanak azonosulni a megadott témával, hiszen csak ebben az esetben tudják eladni a vásárlóknak a terméket úgy, hogy azok is magukénak tekintsék azt. Meg kell valósítani a „közös kulturális imázst”, azaz egy olyan képet kialakítani, melyet megjelenésünkkel, tevékenységünkkel közvetítünk a „külvilág”, tehát a turista felé, akinek bizalmát el akarjuk nyerni. (Rátz és Puczkó 2002)

4.2. A működés feltételei

4.2.1. Turisztikai infrastruktúra fejlesztése

A turisztikai infrastruktúra a turizmus folytatásához elengedhetetlen tényezőket foglal magában, mint közlekedés, szálláshelyek, vendéglátó egységek, kereskedelem, valamint egyéb programlehetőségek.²⁵

Közlekedési infrastruktúráját tekintve a megye kiemelt települései-, mint Győr, Pannonhalma, Sopron, Nagycenk, Fertőd- megfelelő adottságokkal rendelkeznek.

A Pannon Barokk Út központja, Győr helyzete mondható a legkedvezőbbnek, mert az M1-es autópálya és az 1-es vasútvonal mentén fekszik, így transzeurópai utak, valamint számos nemzetközi járat halad át rajta. Az osztrák határtól / Hegyeshalom/ 49 km-re, Budapesttől 125 km-re található. A nyugati országokból az Eurovelo 6-os kerékpárúton is könnyen megközelíthető. A péri reptér megléte az egész térség szempontjából kedvező.

Ami a szálláslehetőségeket illeti, elmondanám, hogy a működő kereskedelmi szálláshelyek számának tekintetében Győr a meghatározó 52 db., majd Sopron 36 db. szálláshellyel, ugyanakkor Pannonhalma, Fertőd és Nagycenk csak 2-2 db. szállást mondhat magáénak. Vendéglátóhelyek tekintetében szintén Győr és Sopron szerepe meghatározó: Győrben 353, Sopronban 181, Nagycenken 10, Fertődön 8,

²⁵ http://neta.itthon.hu/site/upload/mtrt/Turizmus_Bulletin/02_04/TuMe49.htm

Pannonhalmán pedig 6 éttermet kereshetünk fel. A kiskereskedelmi üzletek száma is hasonló tendenciát mutat.²⁶

A turisztikai infrastruktúrát azonban folyamatosan fejleszteni kell a turizmus igényeinek kielégítése érdekében. Régiókban szükség volna a fő- és mellékutak felújítására, egy É-D-i elérhetőséget meggyorsító autópálya, valamint vasútvonal kiépítésére, a kerékpárutak rekonstrukciójára, valamint a vízi közlekedés lehetőségeinek javítására is. Szálláshelyek tekintetében fontos volna több magasabb kategóriájú, illetőleg gyógyszállók megépítése.²⁷

4.2.2. Attrakciók

Az attrakciók a tematikus utak legjelentősebb részét képezik, ezért megőrzésükre, védelmükre a tömegturizmus hatásaival szemben, valamint rekonstrukciójukra, fejlesztésükre nagy hangsúlyt kell fordítani.

Elsődleges szempont az attrakciók kialakításában, hogy az adott látnivaló jól megközelíthető legyen, ez a főutak, a vasúthálózat, a helyi autóbusz közlekedés, valamint a kerékpáros-és gyalogos útvonalak megfelelő fejlettségi szintjét feltételezi. Az érintett településeken célszerű útjelző és információs táblákat elhelyezni, mely az attrakció irányát és távolságát mutatja, ezáltal nagyban segít a turisták tájékozódását.

Mielőtt átadásra kerülne az idegenforgalom számára, az egyes látnivalók felújítása, restaurálása ajánlott a szükséges mértékben. Minden kulturális vonzerővel bíró épületet használjuk funkciója szerint: erre kiváló példa a nagycenki kastélyban a Széchenyi István Emlékmúzeum berendezése vagy a fertődi Esterházy-kastélyban a kastélyszálloda és rendezvényhelyszínek működtetése.

Nagy figyelmet kell fordítani magának a látványosságnak a környezetére is: az ápolt kertek, parkok szökőkúttal, szobrokkal, hangulatos kis tóval kellemes hangulatot árasztanak az érkezők felé.

A látnivalót felkeresőket kielégítően kell tájékoztatni az attrakció felől. Például: szakképzett idegenvezető által részletesen vagy információs táblák segítségével.

Törekedni kell arra, hogy akár idegenvezető mutatja be az adott helyszínt, akár egyénileg keressük fel azt, annak bemutatása izgalmas legyen, ahol a turistának lehetősége van egyfajta „játékban” való részvételre: saját képességeinek, tudásának kipróbálására is.

²⁶ www.statinfo.ksh.hu [2012.10.05]

²⁷ www.gyorikisterseg.hu

A látnivaló mellett álljanak rendelkezésre egyéb szolgáltatások, például: ajándéküzletek, különféle éttermek a közelben. Fontos, hogy gondoskodjunk elegendő parkolóhelyről, valamint kerékpártárolási-lehetőségről is.

Az utat igazán a kézzel fogható nevezetességek határozzák meg, azonban annak kulturális imázsát a különböző rendezvények, események is erősíthetik. Ezek a programok évente ugyanabban az időszakban ismétlődhetnek / pl.: Győr- Barokk Esküvő-augusztus/, de legyenek minden évben új programok /pl.: Barokk Divatbemutató/ is, hiszen ezáltal nemcsak visszatérő ,hanem teljesen vendégeket is vonzhat a fesztivál, függetlenül attól, hogy helyi lakosokról vagy turistákról van-e szó. A programokat az interneten saját vagy turisztikai honlapokon eseménynaptár formájában közölhetjük-illik az előző év őszén meghirdetni, újságokban, cikk formájában, esetleg plakátokon, szórólapokon is hirdethetjük. De hasznos lehet a potenciális látogatók direct mail-ekkel való megkeresése is.²⁸

4.2.3. Marketingterv

A marketingterv a tematikus út kiemelkedően fontos lépése, mégpedig azért mert helyesen alkalmazott marketingeszközök nélkül az út megismertetése és „eladása” teljesen bizonytalan volna.

Maga az út egy „megfoghatatlan” termék, mely „megfogható” attrakciók és szolgáltatások összességéből épül fel. A cél pedig az, hogy a látogatók ne csak az egyes útelemeket ismerjék meg, hanem a barokk témához kötődő összeset, tehát szükség van arra, hogy elősegítsük a turistákban az út létezésének tudatát, hogy azt be tudják azonosítani, így a teljes hosszát végigjárni, felfedezni, megismerni (Rátz és Puczkó 2002). Ennek érdekében pedig a marketingtevékenységre folyamatosan, mindig nagy hangsúlyt kell fektetni.

Mivel már „megszületett” a közös imázs, azaz az egységes kulturális kép sugárzása a résztvevő turisták felé, most az arculatra és a sales promotion-ra, azaz eladásösztönzésre kell a hangsúlyt helyezni.

Az arculat egyik legfontosabb eleme az embléma, a logó, melynek sajátos jellemzői vannak: maga az ábra, a színvilág, a betűtípus. A törekvés mindig az, hogy az emberek számára könnyen és gyorsan megjegyezhető legyen, és ha valahol meglátják azt,

²⁸ <http://cdn1.itworx.hu/cgi-bin/itworx/download.cgi?vid=55&uid=-1&dokid=28>.

azonnal tudják, hogy mely céghez tartozik, mire vonatkozik, vagy mit képvisel. Ily módon, ha a barokk tematikus út számára logót készítünk, akkor az a cél, hogy az ábra ne egyetlen látványossághoz legyen köthető, például: fertődi Eszterházy kastély, hanem egy általánosabb barokk motívumot jelenítsen meg, amely részletgazdag, díszes és lehetőleg aranyszínű. Az emblémát minden egyes állomásán szerepeltetnünk kell.

A másik fontos elem az arculat tekintetében a szlogen, mely egyrészt a figyelemfelkeltés eszköze, másrészt az út népszerűsítésére is szolgál. Fontos, hogy rövid, azonban találó és könnyen megjegyezhető legyen mindenki számára. Például:

„Élje át az Eszterházyak világát” vagy „Legyen részese a főúri pompának!”

Gyakran előfordul, hogy a turisták nem rendelkeznek elegendő információval, ezért számukra turisztikai információs irodákban elegendő mennyiségű nyomtatott információs anyagot-, mint katalógus, prospektus, szórólap, kiadvány stb.- kell biztosítani. Rendelkezésre kell állnia egy áttekinthető, részletes térkép, amin a turista be tudja határolni magának az út távolságát, ezenkívül legyen lehetősége különféle útvonaltervek tanulmányozására (Rácz és Puczkó 2002).

Hasznos volna egy Barokk Út kiadvány létrehozása, mely az alábbi pontokból épülhetne fel:

- az út témája, kialakulása, alapítói, történeti fejlődése
- térkép, útvonaljavaslatok
- attrakciók elérhetőséggel, nyitvatartási idővel, belépőjeggyárral, képekkel
- kapcsolódó kulturális rendezvények, programok pl.: győri Barokk Esküvő, fertődi Haydn Eszterházán koncertek
- egyéb programlehetőségek
- ajánlott szálláshelyek, vendéglátó egységek, Tourinform Irodák a térségben
- csomagajánlatokkal rendelkező utazási irodák nevének, elérhetőségének, nyitva tartásának feltüntetése

A kiadvány elérhető lenne az északnyugat-dunántúli régió összes érintett településének Tourinform Irodáiban, látogatóközpontjaiban, utazási irodáiban, szálláshelyein, bizonyos vendéglátóhelyeken, önkormányzatoknál helyben, valamint az Internetről letölthető pdf formátumban, illetőleg megrendelhető postai úton is.

A katalógus mellett fontosnak tartom az on-line megjelenést is, hiszen a turisták így tudnak a leggyorsabban információkhoz jutni, tájékozódni még az indulás megkezdése előtt. A weblapcím: www.pannonbarokk.hu lenne, melynek színvilága és megjelenése

mindenképpen magán hordozná a barokk művészet elemeit: arany, ezüst, bordó, mélykék, csigavonalak, stukkók stb..A menüpontok az alábbiak szerint alakulhatnának a jó áttekinthetőség érdekében:

- A Pannon Barokk Útról – téma, kialakulás, alapítók, története
- Útvonal- térképek, útvonaljavaslatok
- Értékek, attrakciók- rövid ismertető, elérhetőség, nyitva tartás, belépődíj, képek
- Rendezvények, fesztiválok- eseménynaptárba foglalva, pontos programokkal
- Egyéb programlehetőségek- gasztronómia, fürdők, sport stb.
- Kontaktadatok- Tourinform Irodák, utazási irodák, látogatóközpontok
- Keresési lehetőség attrakció, helyszín szerint
- Pannon Barokk Út csomagajánlatok foglalási lehetőség
- Vásárlási lehetőség pl.: ajándéktárgyak, soproni, pannonhalmi borok stb.
- Fórum az érdeklődőknek, ahol elolvashatják az úton már részt vettek véleményeit vagy tanácsot kérhetnek

Végezetül pedig a résztvevőkkel való kommunikáció tekintetében mindenképpen érdemes tervbe venni a nagyobb plakátokon, hirdetőoszlopokon, szórólapokon, illetve az egyes népszerű, olvasott napi- vagy hetilapokban való megjelenést, illetve a helyi tévécsatornákon, esetleg a későbbiekben nagyobb tévéadó reklámjaiban való megjelenést is, számolva ezek szükséges költségvonzatával.

5. Saját kutatásom

Véleményem szerint egy dolgozat fontos részét képezi egy kérdőíves felmérés, hiszen ez egyrészt alátámaszthatja az általunk leírt információkat, másrészt segítséget nyújt abban, hogy jobban megismerjük a válaszadók véleményeit és szükségleteit. Tapasztalatból tudom, hogy napjainkban az „utcai” kérdőívezés, illetve a lakosok saját otthonukban való felkeresése kérdőívek kitöltése céljából kevésbé sikeres, melynek oka lehet: a sietség, a türelmetlenség és az érdeklődés hiánya. Éppen ezeknek a problémáknak a kiküszöbölésére jöttek létre az egyre divatosabbá váló internetes kérdőívkészítő oldalak, melyek közül én a www.kerdoivem.hu weblapot választottam.

Mivel az internet felhasználók között már nemcsak a fiatal, hanem az idősebb korosztályok is megjelennek, így lehetőségünk van rá, hogy ezen a módon őket is elérjük. Pozitívum még, hogy az interneten keresztül több idő áll rendelkezésre a kérdőívek kitöltésére, a válaszadó saját tempójában haladhat és a válaszadás akár egy

esti kikapcsolódás, pihenés is lehet számára. A kitöltés teljesen anonim módon zajlik, így a megkérdezettek őszintébbek és bizalmasabbak tudnak lenni, mint egy személyes kitöltés esetében. Ugyanakkor a szakdolgozat készítő számára is egyszerűbb megoldást kínálnak ezek az oldalak, hiszen a saját számítógépén jelennek meg a kérdőívek, segítséget kap a kiértékeléshez, jóval olcsóbb a kérdőívezés, mint telefonon vagy egy személyes interjú keretében/ pl. útiköltség/, ám magas válaszadási arány érhető el.

Az általam választott weblapon kérdőívemet 2012. július 6-án tettem közzé, az utolsó kitöltés pedig 2012. augusztus 23-án érkezett, tehát az eltelt 48 nap, azaz több mint 1,5 hónap alatt összesen 106 kérdőívet kaptam.

A kérdőívem megszerkesztése előtt fontosnak tartottam, hogy magam is teljesen jártas legyek a választott témában, ezért előzetesen információkat gyűjtöttem, átgondoltam a szakdolgozatom felépítését, az egyes részeket és ezek tartalmát. Csak ezután határoztam meg a kérdőívezésem célját, miszerint adatokat szeretnék kapni az északnyugat- dunántúli barokk műemlékek ismertségéről és megítéléséről.

A konkrét szerkesztési folyamatban 8 különböző kérdéstípus közül választhattam, például: értékelőskála, többszörös választás, nyitott szöveges kérdés. Törekedtem arra, hogy kérdőívem könnyen értelmezhető, ugyanakkor rövid, de változatos legyen, hogy a válaszadók figyelmét végig magas szinten tudjam tartani.

A bevezetés után rátérnék a kérdőívem elemzésére, tehát ismertetném azokat az adatokat, információkat, melyek kiderültek belőle. Címe tehát: Kérdőív az északnyugat-dunántúli barokk műemlékek ismertségéről és megítéléséről, mely magának a készítésnek a célját fogalmazza meg.

A válaszadó az első oldalon egy rövid tájékoztatót olvashat arról, hogy miért is fontos számomra a kitöltés, miben segíthetnek nekem a kitöltők, valamint előrevetíti, hogy milyen témákhoz is fognak majd kapcsolódni maguk a kérdések. Elsősorban az északnyugat-dunántúli régió barokk örökségturisztikai elemeinek ismertségén és kedveltségén van a hangsúly, azonban fontosnak tartom, hogy mely egyéb turisztikai ágak pl. wellness-turizmus, kerékpáros turizmus, vízi turizmus stb. örvendenek népszerűségnek, hiszen ezek a turisztikai ágak kiválóan kombinálhatóak magával a kialakítandó kulturális turizmus körébe tartozó barokk utammal. Kíváncsi voltam arra is, hogy mely rendezvények, programok vonzzák a legtöbb látogatót, valamint a régióba érkező turisták, illetve a helyi lakosság hogyan ítéli meg az idegenforgalmi kínálat elemeit.

A következő oldalon egy információs mezőt láthatunk, ahol a válaszadónak meg kell adnia a nemét, korát, lakóhelyét, iskolai végzettségét, illetve a foglalkozását. Ez azért is volt fontos, mert pontosan szeretném tudni, hogy a válaszadóim többsége nő vagy férfi, mely korosztályhoz tartozik, mely régióban lakik, valamint társadalmi szinten milyen státuszt tölt be. Természetesen nevet nem kértem, tehát a válaszadás anonim maradt.

A 106 válaszadóból 46 férfi és 60 nő volt, tehát százalékosan kifejezve a megkérdezettek 43%-a férfi és 57%-a nő.

A kitöltők életkori átlaga: 34,9 év. A legfiatalabb kitöltő 17, míg a legidősebb 73 éves volt. A válaszadók közül 20 év alatti 5 fő, 30 év alatti 53 fő, 40 év alatti 70 fő, valamint 50 év feletti 14 fő, 60 év feletti 7 fő és 70 év feletti 5 fő, mely szintén bizonyítja, hogy az idősebb generációkat is el tudtam érni.

Lakóhely tekintetében tehát megállapíthatjuk²⁹ hogy a kitöltők túlnyomó többsége, pontosan 65%-a Győr-Moson-Sopron megyéből származik. Szám szerint 106 főből 69 vallja magát megyei lakosnak, köztük 15 fő győri, 23 fő mosonmagyaróvári, 3 fő soproni, 1 fő kapuvári lakos, de szép számmal vannak kitöltőim a környékbeli falvakból, mint Halászi, Máriakálnok, Lipót, Dunakiliti, Darnózseli, Lébény stb. A válaszadók 11%-a, azaz 12 fő Nógrád megyei lakos, ez a nagyobb százalékos arány azzal magyarázható, hogy korábban Salgótarjánban éltem, így sok ismerősöm ott él, ám ők már jártak régióinkban, így az ő véleményükre is tudtam alapozni. A következő csoportot 7%-kal a Veszprém megyei, majd 6%-kal a Komárom-Esztergom megyei és 4%-kal a Pest megyei megkérdezettek alkotják. Néhány kitöltést kaptam Zala, Vas, Fejér és Szabolcs-Szatmár-Bereg megyéből is. Határainkon túlról 3 válaszadás érkezett, melyek közül 2 fő ausztriai, pontosabban bécsi és bruck an der leithai lakos, továbbá 1 fő szlovákai, holicai állampolgár.

A válaszadók iskolai végzettségük szerinti megoszlása az alábbiak szerint alakult³⁰: többségük, azaz 33%-uk szakközépiskolát vagy szakiskolát végzett, 28%-uk bachelor képzéssel, 21%-uk gimnáziumi érettségivel, 6%-uk posztgraduális képzéssel, 4%-uk mester fokozattal rendelkezik. Befejezetlen szakképzéssel, mesternél magasabb fokozatú képzéssel, valamint egyéb képzettséggel 3-3 fő rendelkezik, azaz egyenként 3%-os aránnyal bírnak az egészhez viszonyítva.

A foglalkozás szerinti megoszlás változatosan alakult. A legmagasabb százalékos értékek az oktatás/tudomány-23%, turizmus/hotel/vendéglátás-15%, továbbá az egyéb

²⁹ lásd. 4. sz. melléklet

³⁰ lásd. 5. sz. melléklet

munkakör- 13 % kategóriákban születtek. Említésre méltó még, hogy a válaszadók 7%-a a mezőgazdaság/környezettudományok, 6%-a kereskedelem, 4%-a a jog/jogi tanácsadás, szintén 4%-a a szolgáltatásban, továbbá a termelés/gyártás területén dolgozik. A közlekedés/logisztika 3%-os, az építőipar/ingatlanforgalmazás, valamint a marketing/reklám 2%-os értékkel jelennek meg. A munkanélküliek aránya 7%-os.

A válaszadók adatainak elemzését követően szeretném a kérdőív egyes kérdéseinek kiértékelésével folytatni. Kérdőívem szerkesztésénél törekedtem arra, hogy az egésztől haladjak a rész felé, tehát ez a gyakorlatban azt jelenti, hogy először felmérem magának a tematikus utak fogalmának ismeretét, majd konkrét példákat kérek ezekre az utakra, ezután térek csak rá a barokk tematikus út problematikájára, amit szintén kibontok oly módon, hogy magáról a korstílusról is szeretnék információkat kapni.

Az első nyitott kérdésem az alábbiak szerint hangzott: Halott-e már korábban a tematikus utakról? Tudna-e említeni egyet? A kérdés opcionális volt, ami azt jelenti, hogy amennyiben a válaszadó nem tud vagy nem akar válaszolni, „átugorhatja” a kérdést és a következőre léphet. A kiértékelés után megállapítottam, hogy 106-ból összesen 101 válasz érkezett a kérdésre, melyből 14 nemleges válasz, azaz ennyi fő nem hallott még a tematikus utakról, ill. nem ismeri annak fogalmát. 87 fő igenlő választ adott, közülük 5 fő hallott már az utakról, de nem tud konkrét példát felhozni, 82 fő azonban tudott említeni tematikus utakat. A válaszadók 25-féle tematikus utat említettek, melyek közül a legtöbben a dunántúli Szent Márton utat, illetve az észak-magyarországi Palóc utat ismerik. Mindkét utat 11-11 fő említette. A Mária-út, melynek hazai állomása Máriapócs 9 fő előtt ismeretes. A Sissi-út 5-ször, a Gótikus út pedig 4-szer szerepel. Nem konkretizálva, hanem általánosságban 8 fő nevezi meg a zarándokutakat, 8 fő a borutakat, 6 fő a kastélyok és várak útjait és 5 fő a kerékpáros útvonalakat, mint tematikus utakat. Kevesebb alkalommal kerülnek említésre az alábbi utak például: barokk út-3, Mozart-út-3, Hanza városok útja-2, Magyar Kék Túra Írottkö és Hollóháza között-2, szabolcsi Pálinkaút-2, Nyócker túra Budapesten-2, Hannibál útja-1, Szent Jakab útja-1, Vikingek útvonala-1. Ebből a kérdésből az derült ki számomra, hogy a megkérdezettek 77%-a tisztában van a tematikus út fogalmával és kiváló példákat tud felhozni: megjelennek a kevésbé ismert utak is!

Második kérdésem: Ön szerint mely települések képezhetnék egy barokk tematikus út részét Magyarországon és határaink közelében? A kérdésre összesen 99 válasz érkezett, melyből kiderült Győrt 73, Sopront 50, Budapestet 37, Keszthelyt 32, Gödöllőt 31, Egert 23, Fertődöt 18, Bécset 12, Mosonmagyaróvárt pedig 11

alkalommal nevezték meg a kitöltők. Megállapítható, hogy a válaszadók jól ismerik a barokk műemlékekkel bíró településeket, hiszen köztük előfordulnak a kevésbé „felkapott helyek” is, például: Celldömök-9, Szentgotthárd-9, Pápa-7, Hatvan-5, Kőszeg-1 alkalommal kerül említésre.

A 3. kérdéstől a barokk stílusról alkotott kép, továbbá a stíluskorszakban létrehozott művek ismertsége érdekelt. A 3. kérdés: Mi az első szó, ami a barokk stílusról eszébe jut? Ez az első olyan kérdés, melynek kitöltése 100%-os, tehát mind a 106 fő válaszolt rá. A leggyakrabban előforduló jelzők: túldíszítettség-24, pompa-12, díszes-10, szépség-9, különböző stílusjegyek említése/pl.: stukkók, kovácsoltvas kerítés, aranyozás/ - 12 alkalommal kerül megnevezésre. Néhány válaszadó különleges véleményeket is írt pl.: „szépség diadala”, „korgazdagság”, „dicsőséges egyház”, „szeretem”. A legnegatívabb válaszok: a „giccs” és a „rongyrazás” voltak.

A 4. és 5. kérdés a globális és a hazai barokk művek ismeretére irányult, de mivel általában a válaszadók nem különítették el egymástól a külföldi és magyar műveket, ezért a két kérdést együtt vizsgáljuk. A 4. kérdésre 105, az 5.-re már csak 97 válasz érkezett, ami magyarázható azzal, hogy a 4. kérdésnél már beírták az általuk ismert műveket.

Elsőként a külföldi alkotások vizsgálatával kezdenék. Az épített örökségek közül 20 fő bécsi barokk látványosságokat pl. Schönbrunn, Belvedere, Karlskirche, Daun-Kinsky Palota, Bécsi keringő, 14 fő Versailles kastélyát, 12 fő a fraknoi Esterházy-kastélyt, 11 fő római nevezetességeket pl. Il Gesu, Szent Péter Székesegyház, Santa Agnese templom említ meg. Ám szép számmal ismerik a londoni Szent Pál Székesegyházat, a drezdai Zwingert, a pozsonyi Szent Márton Dómot és Trinitárius templomot, de potsdami Sansouccit vagy a szentpétervári Téli Palotát is.

Külföldi festmények, mint Rubens: Szezelem kert, A három grácia, Phaeton bukása vagy Rembrandt: Éjjeli őrzárata 9 alkalommal kerül megnevezésre. Bernini: Szent Teréz extázisa című szobrát 15-en ismerik, Donner pozsonyi Szent Márton lovas szobrát 3-an.

A zeneművek között Bach műveit, mint II. Brandenburgi verseny vagy D-moll toccata 14-szer, Vivalditól a 4 évszakot 3-szor, Monteverdinek, a barokk opera mesterének Odüsszeusz hazatérését 2-szer nevezik meg. Tehát összességében a külföldi művek ismerete kiemelkedő minden művészeti ág terén!

A magyar barokk stílusú alkotások ismertsége a 4. és 5. kérdés válaszainak összevonásával a következő: az építészeti emlékek esetében a gödöllői Grassalkovich-

kastély a legismertebb, mivel 35-ször írják le, ezután következik a fertődi Esterházy-kastély 33 és Győr látnivalói/barokk polgárházak a Széchenyi és Bécsi kapu téren, Karmelita templom, Székesegyház, Zichy-palota, Frigyláda-szobor, stb./ 31 értékeléssel, majd Eger/ barokk lakóházak, Minorita-templom, Líceum, Megyeháza/ 27, Budapest/ Budai Vár, Szent Anna templom/ 19, Keszthely Festetics kastélya 15 és Sopron/ Szent György templom, Bezerédj palota/ 11 említéssel.

Nagy örömmel olvastam, hogy a válaszadók kevéssé ismert hazai örökségekkel is tisztában vannak pl.: Pápa Esterházy-kastélya, Ráckeve Savoyai-kastélya, a váci Székesegyház, a martonvásári Brunszvik-kastély, a kőszegi Chernel utca, a sümegi Püspöki Palota, az esztergomi Jezsuita templom, a nagytétényi Száraz-Rudnyánszky kastély, a szentgotthárdi cisztercita kolostor vagy a Batthyány-kastély Körmenden. A magyar festmények közül Mátyás Ádám: II. Rákóczi Ferenc portréja a legismertebb, mivel összesen 9-szer írják le, a zenében Esterházy Pál: Harmonia Caelestis című darabját már csak 1 fő nevezi meg.

A 6. kérdés egyszeres választást tett lehetővé: Ön részt venne- egy barokk tematikus úton az Északnyugat- Dunántúlon?³¹ A válaszadók legnagyobb része, 39%-a a „talán” válaszlehetőséget jelölte be. Ezután következik 35%-kal az „igen, biztosan”, majd 15%-kal a „valószínűleg nem” és 11%-kal a „nem tudom” válaszok. Mivel a „talán” és az „igen, biztosan” lehetőségek között csak 4 %-os a különbség, így megállapítható, hogy lenne igény egy ilyen típusú út kialakítására a térségben!

A következő kérdés típusa rangsorolás volt, amelyben arra voltam kíváncsi, hogy amennyiben a kitöltő csatlakozna a barokk úthoz, melyek lennének a legfontosabb motivációi erre.³² Ez alapján kiderült számomra, hogy a válaszadók a legértékesebbnek a „táj szépségét” ítélik, majd a „pihenést, kikapcsolódást”, ezután az” információszerzést, a látnivalók megismerését”, végül az „egyéb programlehetőségeket / fürdők, borospincék látogatása stb./ tartják. Ám az első 3 helyezést elért lehetőségek pontjai között olyan kevés volt a különbség, hogy külön 27-27%-os az arányuk, míg az „egyéb programlehetőségek” 19%-on áll.

A 8. és 9. kérdésekben külön csoportosítottam barokk egyházi és világi műemlékeket a régiókból, valamint a határon túli területekről és azt szerettem volna megtudni, hogy közülük melyeket tekintették már meg személyesen is a válaszadók.³³

³¹ lásd. 6. sz. melléklet

³² lásd. 7. sz. melléklet

³³ lásd. 8-9. sz. melléklet

Az eredményekből kiderült, hogy az egyházi alkotásokat vizsgálva legtöbbször a győri Bazilikát, a pannonhalmi Bencés Főapátságot és a mosonmagyaróvári Szent Gotthárd Plébániatemplomot látták, a legkevesebben pedig a soproni Mária-oszlopot. A világi alkotások esetében pedig a legtöbbször megtekintett a fertődi Esterházy-kastély, a győri Zichy-palota és a nagycenki Széchenyi-kastély. A fraknói vár ismertsége még alacsonynak mondható.

A későbbiekben a barokk témától némileg eltávolodva szerettem volna felmérni azt, hogy a régióban a turizmus mely ágai kedveltek még, azaz a megkérdezett mely egyéb turisztikai programlehetőséget próbált már ki térségünkben attól függetlenül, hogy helyi lakos vagy turista-e.

A legmagasabb értékeket a „fesztiválok, rendezvények megtekintése”, a „strand, termálfürdő felkeresése” és a „fürdés természetes vizekben pl. Fertő tó, Mosoni-Duna” szegmensek kapták. A legkevésbé népszerűnek a vadászat tűnik.³⁴ Ekkor még nem tudtam, hogy a legkedveltebb válaszlehetőség a „fesztiválok, rendezvények megtekintése” lesz, azonban a következő kérdésemnek épp azt választottam, hogy a kitöltők mely rendezvényeket keresik fel a legszívesebben és hogyan értékelik ezeket egy 1-től 5-ig terjedő skálán. Sajnos ezt a kérdést sokan „átugrották”, így nem kaphattam teljes képet a véleményükről, ám az egyértelmű, hogy a legtöbb pontot a győri 4 Évszak Fesztivál, a Szent László Napok, a Barokk Esküvő rendezvénysorozat és a fertődi Haydn Eszterházán fesztivál kapta. A többi válaszlehetőség pl. a győri Györköc-fesztivál, a soproni Kékfrankos Nyár, a nagycenki Művészeti Napok stb. 4 pontot kaptak az 5-ből.

A következőkben térségünk turisztikai kínálatával kapcsolatban szerettem volna sokrétű információkat kapni. Először is a régió különböző közlekedési eszközökkel való elérhetőségére, megközelíthetőségére kérdeztem rá, melyből megtudtam, hogy a kitöltők szerint a területet autóval, illetve vasúton lehet a legkönnyebben elérni, az egyéb közlekedési eszközök pl. kerékpáros közlekedés 5-ből 4 pontot kapott, de az autóbuszos közlekedést már kevésbé ítélik fejlettnak, hiszen csak 3 pontot ért el.

A szálláshelyek, valamint vendéglátó egységek számával és a nyújtott szolgáltatások színvonalával kapcsolatban megtudtam, hogy 4 ponttal jónak, de nem tökéletesnek tartják.

³⁴ lásd. 10. sz. melléklet

Az egyes turisztikai ágak vizsgálatában a válaszadók 86%-a a kulturális látnivalóinkat mint műemlékek, múzeumok 4 és 5 pontokkal osztályozta, a sportturisztikai kínálatot mint vízi, kerékpáros és lovas turizmus 45%-ban kiválónak ítélték, az egészség-, gyógy-és wellness turisztikai kínálatot már 57% tartja tökéletesnek. Fesztiváljaink és rendezvényeink megítélése 48%-tól 4 pont, 40%-tól 5 pont.

Kíváncsi voltam arra is, hogy mit gondolnak arról, hogy mennyi lehetőség kínálkozik a fiatalabb, valamint az idősebb generációk kikapcsolódására, szórakozására. A fiatalok esetében a pontszámok kedvezőbben alakultak: 58% 4 ponttal, 20% pedig 5 ponttal értékelte. Az idősebbek tekintetében a válaszadók 11%-a 2 ponttal, 43%-a 3 ponttal, 33%-a 4 ponttal, 14%-a pedig 5 ponttal értékelt.

Az utolsó értékelőskála a helyi lakosok segítőkészségére és vendégszeretetére irányult, melyből megtudtam, hogy a válaszadók 17%-a azt közepesnek, 52%-a jónak, 29%-a pedig kiválónak tartja.

Véleményem szerint az eddigi kérdések annyira szerteágazóak voltak, hogy szükségesnek tartottam egy kisebb „pihenő” bevezetését, ezért beiktattam két képfelismerést is, amely azonban szintén hasznos információkkal szolgált számomra.

Először egy tipikusan barokk egyházi alkotást, azaz egy templomot mutattam meg, melyről ki kellett találni, hogy mely városban helyezkedik el. A Loyolai Szent Ignác templomot a válaszadók 79%-a helyesen Győrbe helyezi, azonban 12% Sopronba, sőt 5% Fertődre!

A második esetben arra voltam kíváncsi, hogy a három közül mely kép ábrázolja az a kismartoni Esterházy-kastélyt. A válaszadók 70%-a helyesen ismerte fel a határainkon túl elhelyezkedő kastélyt, de 19% helytelenül a fertődi Esterházy-kastély, 11% pedig a nagycenki Széchenyi-kastély fényképét választotta ki. Összességében elismerhető, hogy a megkérdezettek több mint 2/3-része helyesen ismerte fel a bemutatott alkotásokat, azaz látta ezeket, esetleg olvasott, hallott róluk!

A kérdőív végén két számomra fontos kérdést tettem még fel, mégpedig azért mert a válaszadók véleményét szerettem volna figyelembe venni barokk utam kialakításánál.

Mivel a régióban számos barokk látványossággal rendelkező kisebb-nagyobb település található, így bármelyik méltó lehetne rá, hogy az út kiinduló állomását képezze. A válaszadók 43%-a Győrt, 22%-a Sopront, 16%-a Fertődöt, 13%-a

Pannonhalmát, 4% Mosonmagyaróvárt, 1%-a pedig Nagycenket választotta lehetséges központként.³⁵

Utolsó kérdésem pedig így hangzott: Ön mennyire tartja fontosnak a határon átnyúló együttműködések egy barokk tematikus út kialakítása során / pl. Kismarton, Fraknó bevonása /? A kérdőív kitöltői az 1-től 5-ig terjedő skálán 3,66, felkerekítve 4 pontra értékelték a kérdést, amelyből azt szűrtem le, hogy a többség fontosnak ítéli az összefogást szomszédos országainkkal.³⁶

Összegezve a fent leírtakat, nagyon hasznos volt a személyes kutatásom elkészítése, mert egyrészt a segítségével fel tudtam mérni, hogy mekkora igény jelentkezne egy barokk tematikus út kiépítésére az Északnyugat- Dunántúlon és miért, valamint azt, hogy mely egyéb turisztikai ágakkal lenne érdemes kombinálni azt, másrészt információkat szereztem arról, hogy a kitöltők milyen mértékű tájékozottsággal bírnak magáról a stílusról és legfontosabb hazai, illetve külföldi képviselőiről, alkotásairól.

Az eddig leírtakat azzal egészíteném még ki, hogy nagy hangsúlyt fektettem a kapott válaszok szemléltetésre különböző típusú grafikonok elkészítésével. A bemutatott kör- illetve oszlopdiagramok segítségével szerettem volna elősegíteni az egyes válaszok összehasonlíthatóságának jobb érthetőségét.

6. A Pannon Barokk Út állomásai

A fejezetben célom a Pannon Barokk Út állomásainak bemutatása a főbb látnivalók felsorakoztatása és az egyéb turisztikai programlehetőségek szemléltetése által.

Győrt választottam a Pannon Barokk Út központjául, részben azért, mert kérdőívkitöltőim is ezt a települést jelölték legnagyobb arányban potenciális centrumként, másrészt mert Győr Magyarország műemlékekben 3. leggazdagabb városa, amiben kiemelt szerepe van „barokkos hangulatú belvárosának” (Pintér 2011).

Győrben a barokk emlékekre koncentráló városnézést érdemes a Baross út gyönyörű sarokerkélyes polgárházainak megismerésével kezdeni, majd nézzük meg a Kazinczy utcában a XVIII. századi Rozália- házat. Innen már csak egy lépés a Széchenyi-tér, mely számos kiemelkedő barokk látványossággal bír: a Loyolai Szent Ignác templom Baccio del Bianco tervei alapján készült 1634-41 között, a templom bejáratával szemben álló Mária-oszlopot pedig Kollonich Lipót győri püspök emeltetett 1686-ban, Buda töröktől való felszabadulásának emlékére. A tér zárt sarokerkélyes barokk

³⁵ lásd. 11. sz. melléklet

³⁶ lásd. 12. sz. melléklet

polgárházakkal is büszkélkedik, ilyeneket láthatunk például a kétemeletes Vastuskós-házon, mely az egykori fűszerkereskedés cégéről kapta a nevét és ma a Patkó Imre Gyűjteménynek ad helyet. Említésre méltó a pannonhalmi apátok egykori rezidenciája, az Apátúr-ház is, melyet Sajghó Benedek főapát építtetett 1741-ben. A ház mellett a hajdani Városháza épülete áll kovácsoltvas erkélyével, ahonnan Kossuth Lajos tartotta toborzó beszédét (Horváth 2001).

A Széchenyi-térről kiindulva továbbmehetünk a Liszt Ferenc utca irányába, hogy megtekintsük a Zichy-palota hengeres barokk zárterkéllyel és két atlaszszobor tartotta nyitott, címerrel díszített erkélyével rendelkező épületét.

Visszatérve a Széchenyi-térre, a Király utca sarkán egyből megpillanthatjuk az Esterházy-palotát, a mai Radnai-gyűjtemény helyszínét, melynek fő ismertetőjegyei: szép sarokerkélye, valamint két hermafigura által tartott rácsos erkélye a tulajdonos, Esterházy Gábor monogramjával és a család címerével.

Továbbhaladva jutunk a Bécsi-kapu térre, melynek legfontosabb egyházi barokk emléke a Karmelita-templom, mely Wittwer Márton tervei alapján 1716 és 1725 között nyerte el végleges formáját, polgári emlékei pedig: az Altabak-ház és az Ott-ház. Az két zárt sarokerkélyes Altabak-házat 1620-ban építtette Altabak János kanonok. A rokokó-copf stílusú palota, az Ott-ház építése a XVIII. század végére tehető „csalóka” attikájával (Horváth 2001).

A térről már könnyen megközelíthető a Káptalandombon található Belvárosi Nagyboldogasszony Plébániatemplom, mely XI. század elején épült, majd a XVIII. században került rekonstruálásra Zichy Ferenc püspöksége idején, Hefele Menyhért tervei alapján, a híres festő, Maulbertsch számos remekével. Érdekességei a főoltárán látható a Könnyező Mária kép, valamint a gótikus Héderváry-kápolnában Boldog Apor Vilmos püspök szarkofágja és a hazai ötvösművészet remeke, a Szent László herma.

A Bazilika megtekintése után a Dunakapu-tér irányában haladva a Gutenberg-téren megcsodálhatjuk a Frigyláda-szobrot. A város legszebb barokk szobra 1731-ben készült III. Károly megbízásából áldozatként a monstrancia megsértése miatt (Horváth 2001).

A város kulturális látnivalói mellett egyéb programlehetőségekben való részvételre is csábít: vízi sportok, horgászat, termáلتurizmus a Rába Quelle Gyógy-, Termál- és Élmenyfürdőben, kerékpáros turizmus, vadászat, íjászat, lovaglás alkotják még a

repertoárt. A fesztiválturizmus keretében Győrben találhatjuk meg a legtöbb kifejezetten a barokk úthoz kötődő programokat, mint például: a Barokk Esküvő.³⁷

A tematikus útkövetkező állomását, a pannonhalmi Bencés Főapátságot Győrtől személygépkocsival a 82-es úton 30 perc alatt vagy 11-es vasútvonalon szintén fél óra alatt érhetjük el. **Pannonhalma** alapítása Géza fejedelem idejére esik, ám a felszentelésre csak Szent István idejében, 1001-ben került sor, ám az építmény később elpusztult és újjáépítése során valamennyi stíluskorszak nyomokat hagyott rajta, mely országos szinten is egyedülálló. A barokk stílus emlékei gyönyörű freskókkal díszített refektóriumában, azaz ebédlőtermében találhatóak. Az apátsággal szemközti dombon fekszik az 1714-ben, barokk stílusban épített Boldogasszony-kápolna, melyben megtekinthető a három barokk oltár és orgona (Tóth 2012).

A kulturális látnivalók megtekintése után lehetőségünk nyílik a különleges flórával és faunával bíró Arborétum és Gyógynövénykert bebarangolására, ezenkívül kiemelt szerepe van a borturizmusnak a településen. A terület klímája elsősorban a minőségi fehér borok előállításának kedvez. Pl.: Ezerjő, Chardonnay, Pinot Noir és Cabernet Franc. A borok mellett vásárolhatunk még itt saját termelésű levendulát, gyógyteákat, likőröket, borecetét és kozmetikumokat is³⁸, a Pannonhalmi Pálinkárium pedig különféle specialitásokat kínál, mint gyümölcspálinkák, mézes termékek, pálinka parfümök.³⁹

Barokk utam következő nagyobb állomása **Sopron**, melyet leggyakrabban a „Hűség és szabadság városaként” emlegetnek (Pintér 2011). Városnézésünket érdemes Sopron barokk Fő terén kezdenünk, melynek legszembetűnőbb alkotása a XVII.-XVIII. századi gyönyörű barokk Szentháromság-szobor, melyet népiesen „pestis-oszlopnak” is neveznek. A szoborcsoporttal szemben álló eredetileg XIII. századi gótikus stílusú Kecské-templom nyugati főhomlokzata egy tűzvészt követően barokk stílusban épült újjá, valamint XVIII. századi barokk stílusú berendezéssel bír (Tóth 2012). A város jelképe a Tűztorony, mely az 1676-os tűzvész után kapta ma is látható alakját, valamint barokk stílusú körerkélyét, ahonnét egy csigalépcső megmászása után gyönyörködhetünk Sopron városának panorámájában. A tér legfontosabb világi barokk emlékei: a kétemeletes, kerek és zárt sarokerkélyes Storno-ház és a késő barokk stílusú Fabricius-ház.

³⁷ www.gyor.hu

³⁸ www.bences.hu

³⁹ <http://www.pannonhalmipalinkarium.hu/a2.html>

Véleményem szerint a Fő térről érdemes a Szent György utcában folytatni a sétánkat, ahol egyrészt megtekinthetjük az eredetileg XIV. századi gótikus, de a XVII. században tipikus barokk stílusban átépített Szent György dómtemplomot. Tovább folytatva utunkat az utcában azonnal feltűnik a város legszebb rokokó palotája, az egyemeletes Erdődy-palota, melyet 1740-ben építtették át mai is látható stílusában korábbi tulajdonosai, a Széchenyi család. Ezután a Szent György utca beletorkollik az Orsolya térbe, amelynek sarkán áll a Zöld, másnéven Caesar-ház. Az alapvetően XVII.-XVIII. századi barokk épület emeleti termeinek mennyezete egyedülálló szépségű barokk stukkódíszítést nyert. Az Orsolya-tér közepén helyezkedik el XVIII. századi Mária-kút Szűz Mária és a keresztet tartó gyermek Jézus sziluettjével.

Átkanyarodva a Templom utcába megtekinthetjük a Bezerédj-palotát, mely 1710-ben készült el rokokó stílusban és a két barokk Esterházy-palota, melyek közül az első számúban a Központi Bányászati Múzeum, a másodikban pedig az Erdészeti-, Faipari- és Földmérés-történeti Gyűjtemény került kialakításra.

Sopronban érdemes még megnézni a barokk stílusú Domonkos templom és rendházat és a Két mór házat, mely a XVIII. századi „parasztbarokk” kiemelkedő alkotása (Tóth 2012).

Sopronban a kulturális turizmus remekül kombinálható a borturizmussal, ugyanis Sopron „kékfrankos városa”. Az éghajlati viszonyoknak megfelelően a terület főleg kékszőlő termesztésére alkalmas, de az alábbi borfajtákat is megköstölhetjük itt: Zweigelt, Cabernet Sauvignon. Szabadidőnkben túrázhatunk a Sopron környéki erdőkben, gyönyörködhetünk a panorámában a Károly- vagy épp a Hubertuszkilátókból, részt vehetünk a számos soproni fesztivál egyikén, pl.: Soproni Ünnepi Hetek, Soproni Kékfrankos Nyár, de a bátrabbak ellátogathatnak a Lővér Kalandparkba is (Filip 2009).⁴⁰

Sopronból utazzunk tovább személygépkocsival a 84-es úton vagy vasúton **Nagyecnkre**, melynek fő vonzerejét a Széchenyi- kastély jelenti. Építése Széchenyi Antal kezdeményezésére 1741-50-ig zajlott Franz Anton Pilgram tervei alapján. 1791-ben Hefele Menyhért, majd Ringer József tervei alapján bővítette a kastélyt. A földszinti termék, a lépcsőház és a nagyterem megőrizte barokk jellegét, ám homlokzata már klasszicizáló vonásokat nyert, kertjét pedig angolkertté alakították

⁴⁰ www.sopron.hu, www.sopronikirandulas.hu

A kastély előkertjébe egy kovácsoltvas kapun át juthatunk be. A kétszintes épület elől-hátul középrizalittal rendelkezik. Főhomlokzatát manzárdkupola teszi még ékeesebbé, alatta timpanonban a Széchenyi család címere és játszó gyermekeket ábrázoló domborműsor helyezkedik el (Tóth 2012). A főépület egymásba nyíló termeiben működik a Széchenyi István Emlékmúzeum, mely a család történetét, valamint Széchenyi életét és munkásságát mutatja be. A főbejárattal szemben kezdődik a 2600 méter hosszan a fertőbozi Gloriette kilátóig húzódó hársfasor, mely útvonalán halad a Széchenyi Múzeumvasút. Kiegészítő programként minden év augusztus elején részt vehetünk a Nagycenki Művészeti napok hangversenyein (Filip 2009).

Következő állomásunkat, a magyarországi barokk stílus legjellegzetesebb alkotását, a **fertődi** Esterházy kastélyt Sopronból 35 perc, Nagycenktől pedig 20 perc alatt érhetjük el.

Az eredetileg vadászkastélynak szánt épület tervezője Anton Erhard Martinelli volt, aki a munkálatokat 1720-ban kezdte meg. A kastély barokk stílusú átalakítása már Esterházy „Fényes” Miklós nevéhez fűződik 1762 és 1766 között (Filip 2009).

Az épületegyüttes díszudvarába gyönyörű, háromrészes kovácsoltvas kapun keresztül juthatunk be (Filip 2009). A kastély középső része és oldalszárnyai 3 szintesek. Elülső kovácsoltvas, a család címerével díszített erkélyére puttókkal dekorált kétmenetes díszlépcsősor vezet. A kastély összesen 126 szobával rendelkezik köztük az olajfestményekkel és stukkókkal ékesített 10 méter magas díszteremmel, ahol Haydn hosszú éveken át vezényelte zenekarát. A rokokó díszítésű sala terranaval és számos lakosztállyal pl.: hercegi és hercegnői lakosztály. A kastélyhoz számos egyéb épület is tartozott, mint operaház, bábszínház, lovarda, üveg-és pálmaház, illetve a zenekari tagok Muzsikaháza (Tóth 2012).⁴¹

Most pedig folytassunk utunkat határon túli barokk műemlékeink megtekintésével! Soprontól **Kismarton** település 21,2 km-re, tehát kb. 27 percre fekszik közúton.

1648-ban lett az Esterházy-família lett a kastély ura és 1663-72 között Esterházy Pál neves építészekkel, mint Carlo Martino Carlone és Filiberto Luchese barokk palotává építtette azt. Esterházy „Fényes” Miklós idejében került sor Charles Moreau tervei alapján a rekonstrukcióra (Pintér 2011).

Maga az épület négyzet alaprajzú, 3 szinttel, 4 saroktoronnyal és belső udvarral rendelkezik. Külső kialakítását tekintve főhomlokzatán 6 darab kettős dór oszlop által

⁴¹ www.eszterhaza.hu

tartott erkély helyezkedik el, első emeleti ablaksora felett pedig 16 magyar király, illetve vezér domborműve tekinthető meg. A gyönyörű barokk kastély hátulsó részén kétsornyi toszkán oszloppal díszített kocsifeljáró áll (Tóth 2012).

A kastély legszebb terme a tökéletes akusztikájú Haydn-koncertterem, ahol az udvari zeneszerző számos művét komponálta és mutatta be, így lett Kismarton „Haydn városa” (Filip 2009). A kastély egyéb látnivalói közé tartozik többek között: a kastélykápolna, a remek kilátású tükörterem, a nagy és kis kínai szalonok és kék szalon moaréselyem díszítésével (Filip 2009). Az épület melletti 50 hektáros területen, egykor a Matthias Pöttl által megálmodott franciakert terült el, melyet később angolkertté alakítottak át (Tóth 2012).

A kapcsolódó programok közül kihangsúlyoznám a Nemzetközi Haydn Fesztivált, melynek fénypontja az Osztrák- Magyar Haydn Filharmónia fellépése. Az Esterházy-borok túlnyomó többsége vörösbor, pl.: Merlot, Kékfrankos (Filip 2009).⁴²

Kismartontól **Fraknó** mindössze 24 km-re, azaz kb. 20 percnyi távolságra fekszik. Fraknóvárálja település legfontosabb látványossága egyértelműen a vára, melyet a „Nyugat védőbástyájaként” vagy „félelmet keltő erősségként” is emlegetnek.

Építésének kezdete az 500 méter magas dolomitsziklán a XIV. század elejére esik, ám ennél lényegesebb dátum 1622, amikor Esterházy Miklós kezébe kerül és Domenico Carlone, valamint Simone Retacco tervei alapján elkészül a 2 emeletes palota. Mivel az Esterházy-család számára nem volt túl kényelmes lakóhely, így később Kismartonba költöztek át, Fraknót pedig meghagyták kincsestáruknak.

A monumentális vár kapujához fahíd vezet minket. A külső várudvaron először az 1640-ben készült barokk stílusú Neptun-kutat pillanthatjuk meg, felette az Esterházyak címerével. A belső várudvar közepén Esterházy Pál lovas szobra áll, melyet 1691-ben készült a herceg megrendelésére. Az udvar legősebb része az öregtorony, csúcsán Szent Mihály arkangyal szobrával (Filip 2009).

Fraknó legtöbb látogatót vonzó terme az Esterházy- ősgaléria, melyet Közép-Európa legnagyobb barokk családi képgyűjteményeként tartunk számon. Egyéb különlegességei: az ezüstsobát mintegy 32 darab ezüsből készült bútorral és tárggyal, Esterházy-kincstár és Európa legnagyobb magánkézben lévő fegyvergyűjteménye.

Ez eddig elmondottakon túl Fraknóvárálja számos programlehetőségre csábít. A helyiek által csak „paradicsomnak” nevezett Badestausee 15.000 m²-es vízfelületével,

⁴² www.esterhazy.at

ugrótornyával, csúszdájával és röplabdapályáival valódi kikapcsolódást ígér kicsiknek és nagyoknak egyaránt.⁴³

A fenti fejeztem célkitűzése- természetesen a teljesség igénye nélkül- a Pannon Barokk Út állomásainak-, mint Győr, Pannonhalma, Sopron, Nagycenk, Fertőd, illetve az ausztriai Kismarton és Fraknó- fő barokk kulturális nevezetességeinek a bemutatása, illetve más turisztikai ágakkal való kombinálásának ismertetése voltak.

Véleményem szerint igazán csak úgy van lehetőségünk arra, hogy átérezzük a XVII-XVIII. század szellemét, felfogását és részeseivé váljunk annak a nagyszabású kulturális és művészeti életének, mely által létrejöhettek ezek a reprezentatív épületek, ámulatba ejtő képzőművészeti alkotások és zeneművek, valamint kulináris élvezetek, ha minden egyes állomást bejárunk és feltárjuk ismert vagy épp rejtett kincseiket.

7. Összegzés

TDK-dolgozatom, valamint szakdolgozatom célja egy barokk tematikus út északnyugat-dunántúli szakaszának megtervezése volt. Véleményem szerint, a téma napjainkban különösen aktuális, hiszen a kulturális-, illetve örökségturizmus egyre inkább előtérbe kerül más turisztikai ágakkal szemben és a turizmus egyik trendjének számít a tematikus utakon való részvétel.

De ahhoz, hogy maga az út megvalósuljon és képes legyen a sikeres működésre, számos tényezőt figyelembe kell vennünk. Ezért szakdolgozatom első szakaszában megvizsgáltam, hogy a kulturális turizmus milyen mértékben motiválja a hazai, illetve a külföldi lakosságot többnapos, belföldi utazásaik során. Második lépésként sorra kellett vennem azokat az európai, illetve magyarországi tematikus utakat, melyek versenytársként jelentkezhetnek. Összességében arra a megállapításra jutottam, hogy egy új, színes palettával előálló magyar tematikus útra volna kereslet mind a hazai, mind pedig a külföldi turisták számára.

Egy tematikus út megvalósítása számos előnnyel járna hazánk turizmusára és gazdaságára nézve is. De mi is szükséges ahhoz, hogy a Pannon Barokk Út sikeressé váljon? A jövőbeli célok között mindenképpen szerepelnie kell a turisztikai infrastruktúra-, mint közlekedés, szállás- és vendéglátóhelyek- folyamatos karbantartásának, fejlesztésének és bővítésének. Kiemelkedő jelentőségű az attrakciófejlesztés, annak érdekében, hogy az egyes látványosságok megőrizték

⁴³ www.forchtenstein.at

egykori pompájukat és értékeit, valamint, hogy képesek legyen a folyamatos megújulásra, akár időszakos kiállítások, szezononként ismétlődő és minden évben teljesen új programok révén is. A teamnek, mely a kulturális és turisztikai szektorok összekapcsolása által, kiváló szaktudással és nyelvismerettel rendelkező munkatársakból kell, hogy létrejöttön, hatékony és folyamatos marketingtevékenységet kell kidolgoznia és folytatnia, az érdeklődő turistáknak pedig a legszélesebb körű tájékoztatást kell biztosítani. Szükség van a humán erőforrás tudásának, ismereteinek rendszeres bővítésére is pl.: tanfolyamok, tanulmányutak által.

Összességében úgy gondolom, hogy Magyarország olyan kincsesládája Európának, melyben elrejtve, elaprózódva számos olyan gyöngyszem található, melyek még felfedezésre várnak. Azonban ha megtaláljuk ezeket a kincseket, figyelmet fordítunk rájuk és képesek leszünk egységes reprezentálásukra, akkor olyan örökre szóló, felejthetetlen élményekkel gazdagíthatjuk látogatóinkat, mely egyedülálló lesz a turizmusban.

Egy szelet Esterházy-torta egy pohár Kékfrankossal egy álombéli kastély parkjában elfogyasztva, a háttérben lágyan szóló Haydn melódiáit hallgatva, vajon ne varázsolná el a turistát, aki legyen idős vagy fiatal, legalább egyszer életében eltűnődött már rajta, hogy milyen volna a gazdag és szép, de legfőképp halhatatlan Esterházyak tündérvilágában élni?

„Semmi evilági dolog nem örökös, de könnyen az örökkévalóság jelévé válhat.”

Gertrud von le Fort, német író

Irodalomjegyzék:

Könyv, könyvek részei, tanulmány könyvben:

- Bagyinszki Zoltán: Magyar kastélyok /Tóth Könyvkereskedés és Kiadó Kft., Debrecen, 2008/
- Filip Gabriella: Eszterházától Eisenstadton át Fraknóig / Well-Press Kiadó Kft.,2009/
- Horváth Gábor: Kis győri kalauz / Text-Print Nyomdaipari Kft., Győr, 2001/
- Pintér Zoltán-Csabai István-Illyés Csaba: A történelmi Magyarország szépségei, Pannon-Literatúra Kft., Kisújszállás, 2011/
- Tóth Pál- Czeglédi Zsolt: Magyarország, szeretlek! /Tóth Könyvkereskedés és Kiadó Kft., Debrecen, 2012/

Folyóiratok, időszaki kiadványok:

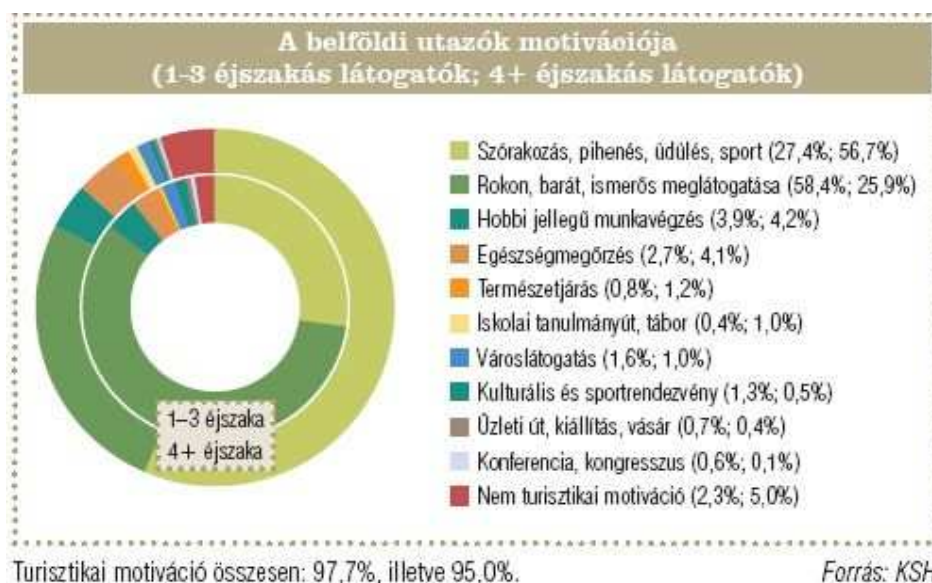
- Magyar Turizmus Zrt. Kutatási Csoport. A magyar lakosság kulturális turizmussal kapcsolatos ismeretei, attitűdjei és utazási szokásai. In: *Turizmus Bulletin*, 2008. XII. évf. 3. sz.
- Dr. Rátz Tamara- Dr. Puczkó László. Goethe, Humbert és Odüsszeusz nyomában, avagy a kulturális utak a turizmusban. In: *Turizmus Bulletin*, 2002. VI. évf. 3. sz.
- Sulyok Judit-Polgár Judit. A Kulturális Turizmus Éve 2009 témaév legfontosabb eredményei. In: *Turizmus Bulletin*, 2010. XIV. évf. 3. sz.

Internet:

- www.bdmk.hu/Vas_Varmegye_FCCC/Kulturalis_utak/Leirasok/02_Szent_Marton_ut.htm
- www.bences.hu
- Dr. Bokányiné Boda Gyöngyi: Kulturális turizmus ppt.-előadása /2007/
<http://cdn1.itworx.hu/cgi-bin/itworx/download.cgi?vid=55&uid=-1&dokid=28>.
[2012.09.14.]
- www.coe.int/t/dg4/cultureheritage/culture/routes/default_en.asp
- http://ec.europa.eu/enterprise/sectors/tourism/cultural-routes/index_en.htm
- www.esterhazy.at
- www.eszterhaza.hu
- www.france-voyage.com/travel-guide/baroque-trail-701.htm
- www.forchtenstein.at
- www.gyor.hu
- www.gyorikisterseg.hu
- www.itthon.hu
- www.kerdoivem.hu

- www.kormany.hu/download/5/6c/20000/Kultur%C3%A1lis_turizmus_fejleszt%C3%A9si_strat%C3%A9gia.pdf
- http://kulturalisutvonalak.blogter.hu/266565/az_europa_tanacs_kulturalis_utjai_
- http://kulturalisutvonalak.blogter.hu/262034/europai_kulturalis_utvonalak_listaja_2006-ig
- [http://maps.google.hu/maps?hl=hu&tab=wl,](http://maps.google.hu/maps?hl=hu&tab=wl)
- www.menetrendek.hu
- www.nfu.hu/content/1388 [2012.09.16.]
- www.oberschwaebische-barockstrasse.de
- www.palyazatihirek.eu/palyazatok [2012.09.16.]
- www.pannonhalma.hu
- www.pannonhalmipalinkarium.hu/a2.html
- www.sopron.hu
- www.sopronikirandulas.hu
- www.statinfo.ksh.hu [2012.10.05]
- www.templom.hu
- www.turizmus.gyor.hu
- www.turizmusonline.hu/cikk/tematikus_utak_magyarorszagon
- <http://zartkor.hu/utazas/utak-a-barokk-emlekek-menten>
- www.vendegvaro.hu
- <http://whc.unesco.org/en/list>

Mellékletek:

1.sz. melléklet: A belföldi utazók motivációja (1-3 éjszakás látogatók; 4+ éjszakás látogatók)

Forrás: <http://neta.itthon.hu/szakmai-oldalak/statisztikai-adatok/statisztikai-adatok> [2012.09.10.]

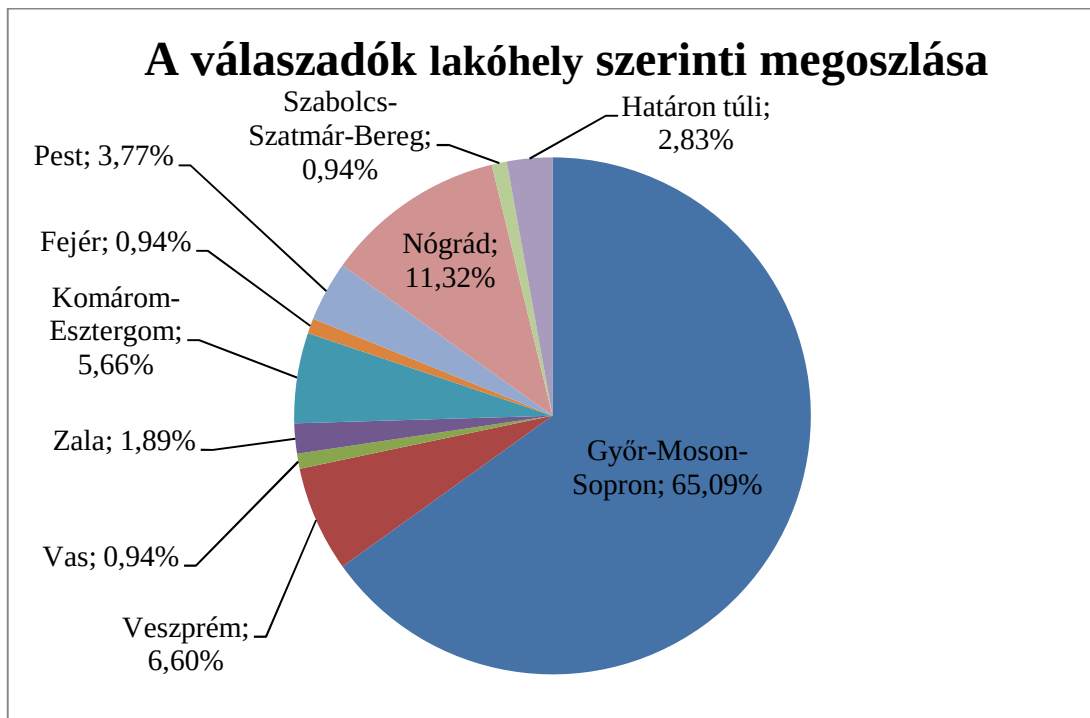
2. sz. melléklet: A külföldi utazók motivációja (1-3 éjszakás látogatók; 4+ éjszakás látogatók)

Forrás: <http://neta.itthon.hu/szakmai-oldalak/statisztikai-adatok/statisztikai-adatok> [2012.09.10.]

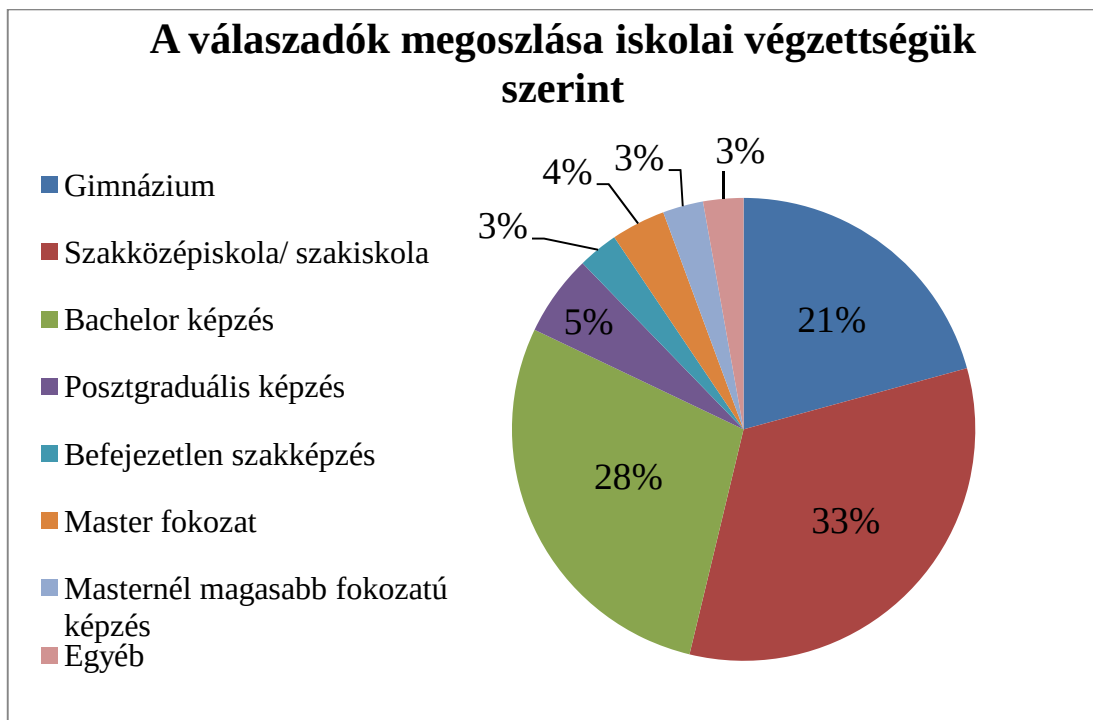
3. sz. melléklet: A témaév hatása Magyarország, mint úti cél megítélésére (%)

Forrás: Sulyok Judit-Polgár Judit. A Kulturális Turizmus Éve 2009 témaév legfontosabb eredményei. In: *Turizmus Bulletin*, 2010. XIV. évf. 3. sz.

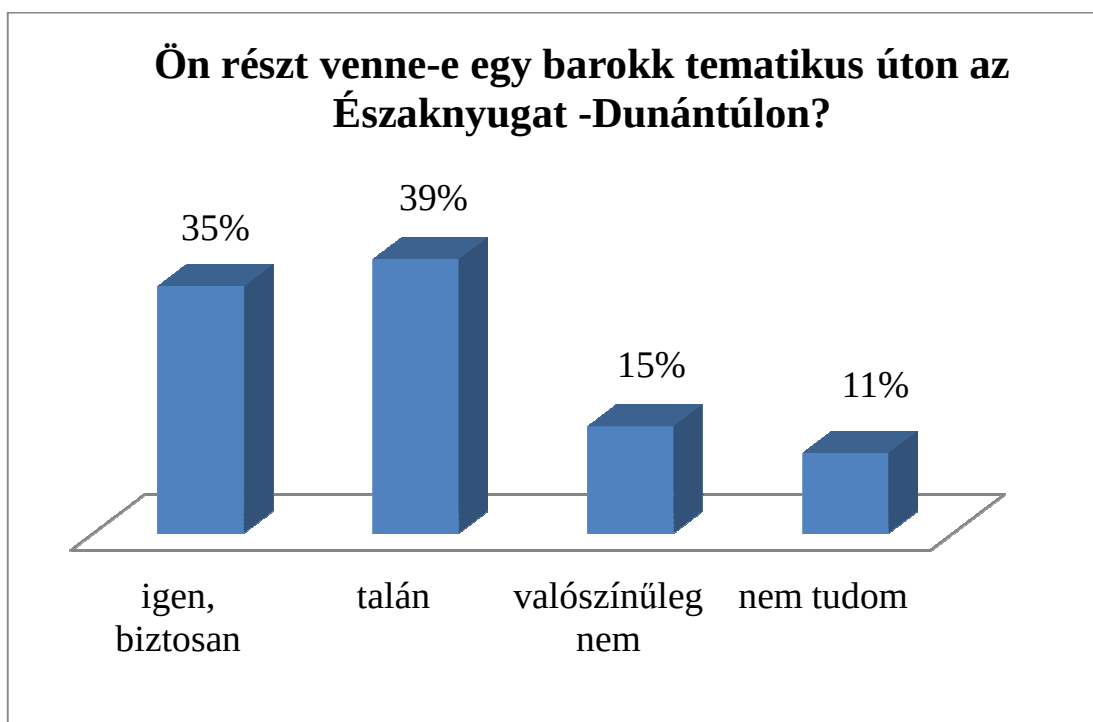
4.sz. melléklet: A válaszadók lakóhely szerinti megoszlása

Forrás: Saját kutatás, www.kerdoivem.hu

5. sz. melléklet: A válaszadók megoszlása iskolai végzettségük szerint

Forrás: Saját kutatás, www.kerdoivem.hu

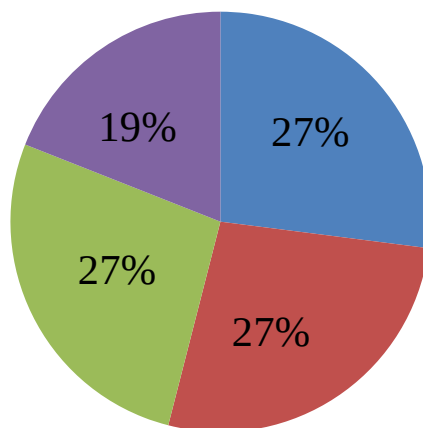

6. sz. melléklet: Ön részt venne-e egy barokk tematikus úton az Északnyugat-Dunántúlon?

Forrás: Saját kutatás, www.kerdoivem.hu

Melyek a legfontosabb motivációk, amiért vállalkozna egy barokk tematikus úton való részvételre?

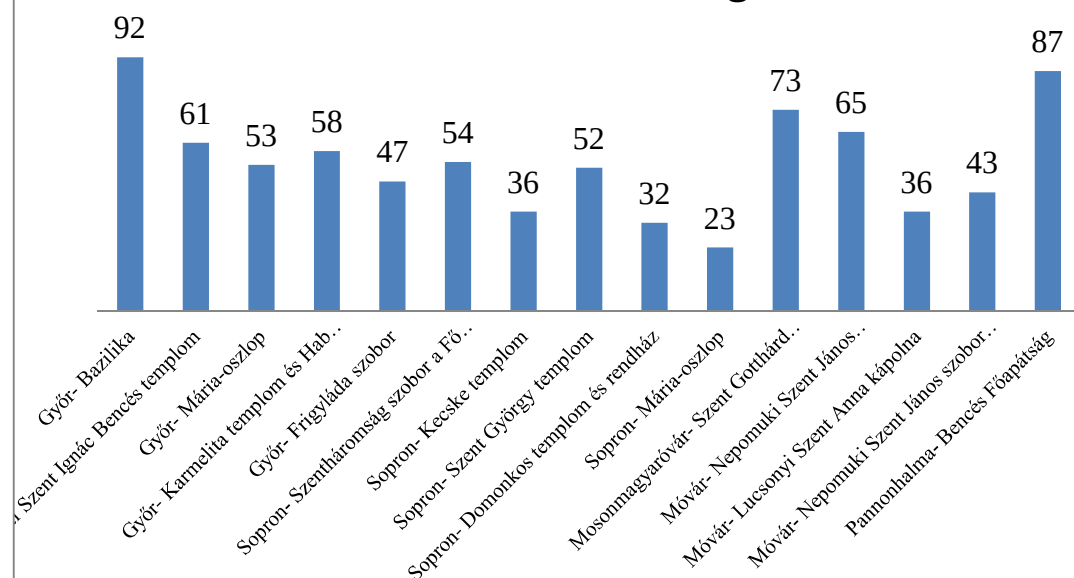
- a táj szépsége
- pihenés, kikapcsolódás
- információszerzés, a látnivalók megismerése
- egyéb programlehetőségek / fürdők, borospincék látogatása stb./

7. sz. melléklet: Melyek a legfontosabb motivációk, amiért vállalkozna egy barokk tematikus úton való részvételre?

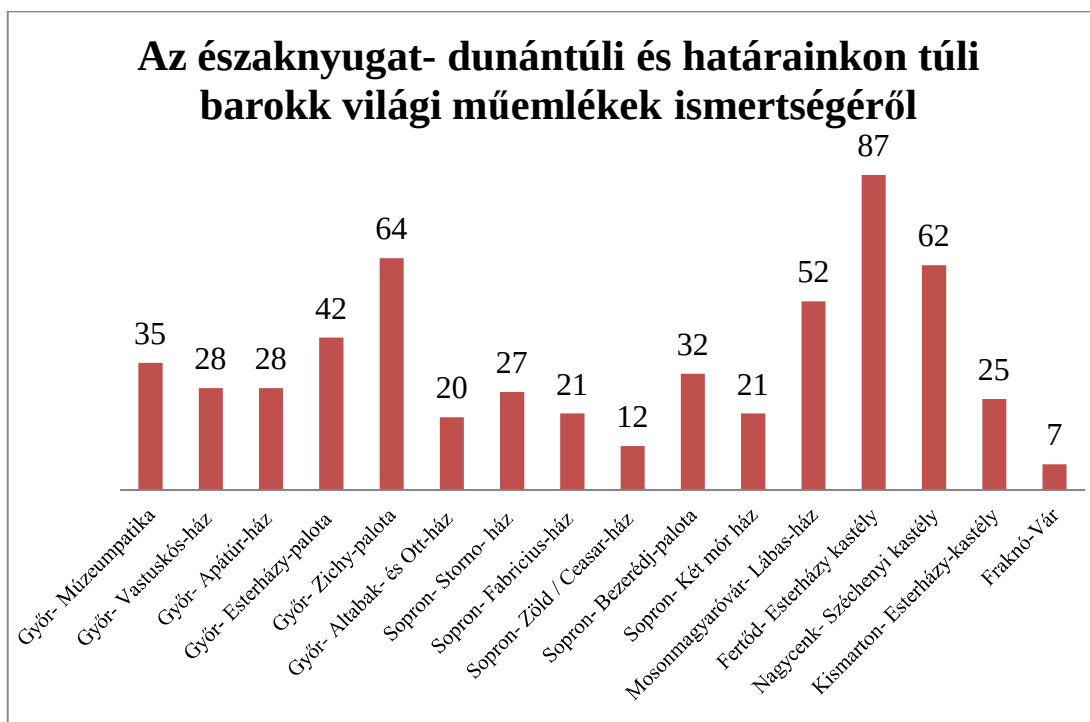
Forrás: Saját kutatás, www.kerdoivem.hu

Az északnyugat- dunántúli barokk egyházi műemlékek ismertsége

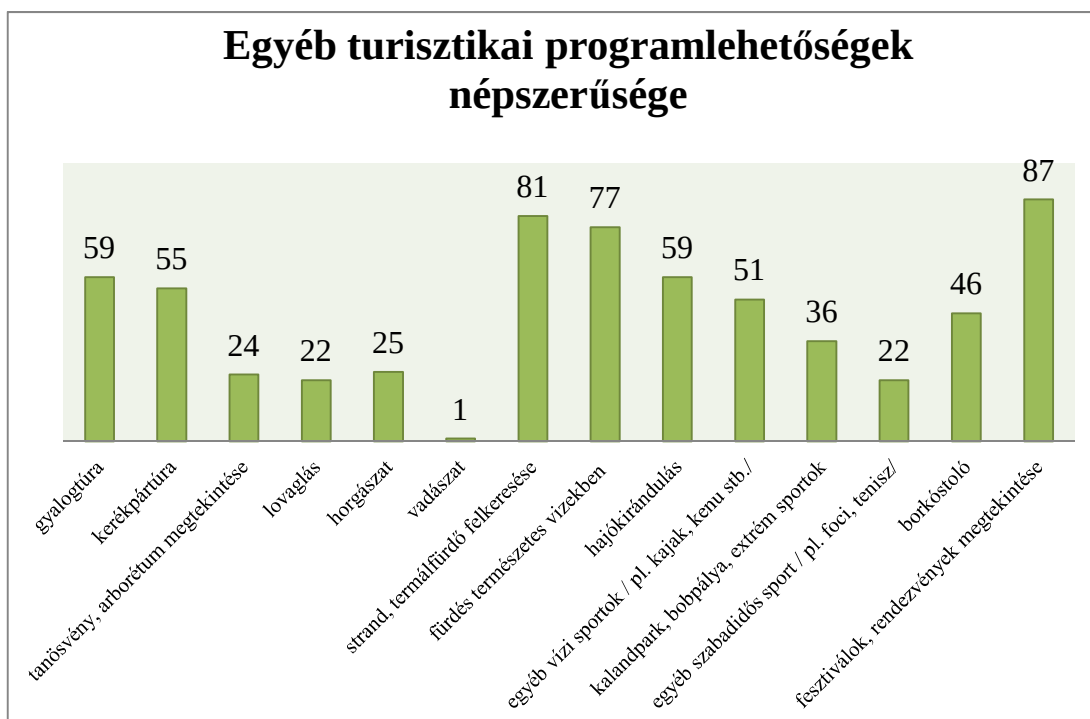
8. sz. melléklet: Az északnyugat-dunántúli barokk egyházi műemlékek ismertsége

Forrás: Saját kutatás, www.kerdoivem.hu

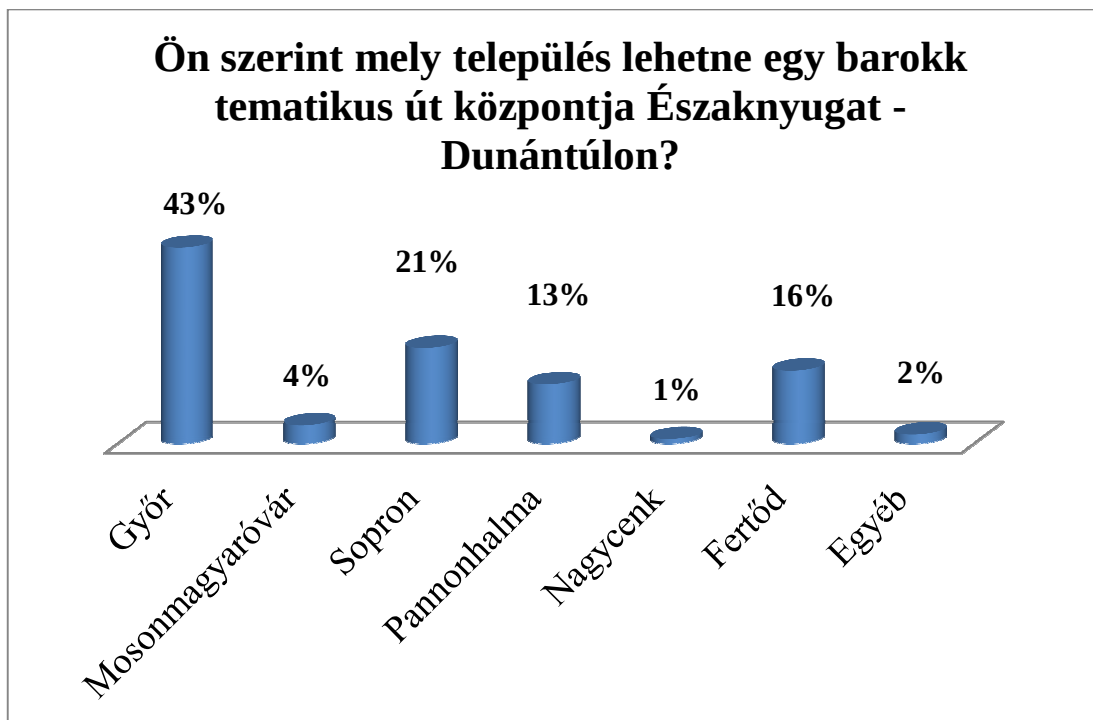
9. sz. melléklet: Az északnyugat-dunántúli és határainkon túli barokk világi műemlékek ismertségéről

Forrás: Saját kutatás, www.kerdoivem.hu

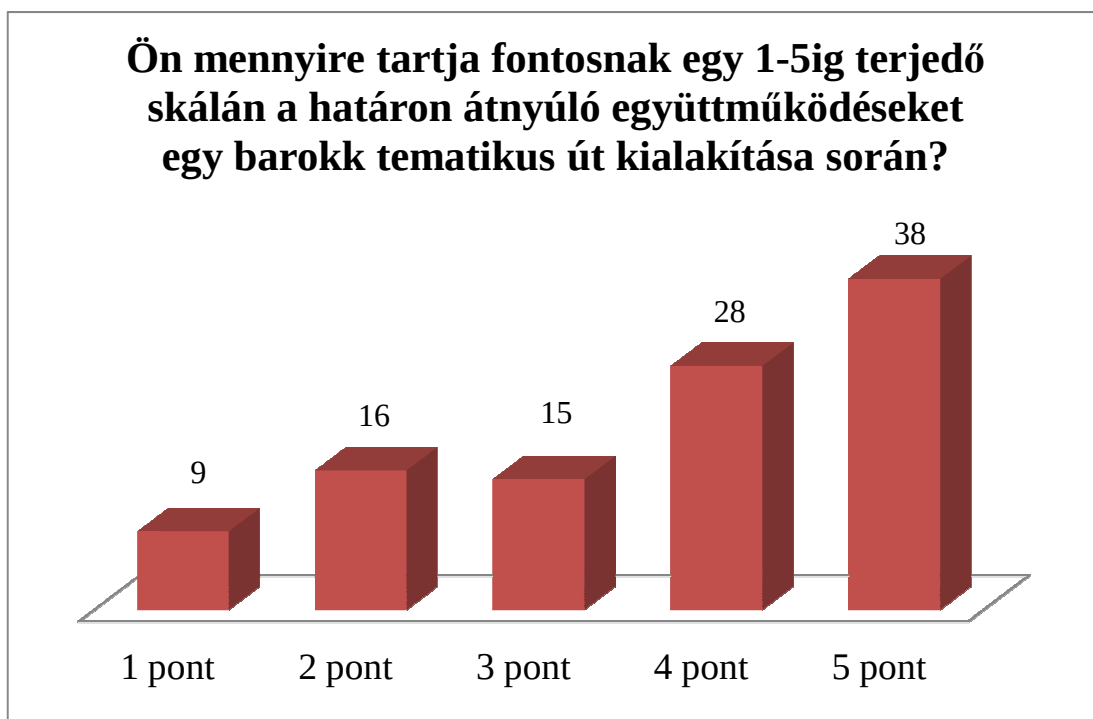
10.sz. melléklet: Egyéb turisztikai programlehetőségek népszerűsége

Forrás: Saját kutatás, www.kerdoivem.hu

11. sz. melléklet: Ön szerint mely település lehetne egy barokk tematikus út központja Északnyugat-Dunántúlon?

Forrás: Saját kutatás, www.kerdoivem.hu

12.sz. melléklet: Ön mennyire tartja fontosnak egy 1-5-ig terjedő skálán a határon átnyúló együttműködések egy barokk tematikus út kialakítása során?

Forrás: Saját kutatás, www.kerdoivem.hu